ISTORIA BIBLICA

A

TESTAMENTULUI VECHIU,

PENTRU GIMNASII,

LUCRATA DUPA ORDINATIUNEA ONOR. DEPARTAMENT AL CULTULUI SI AL INSTRUCTIUNEI PUBLICE, DATA IN 19 SEPT. ANUL 1852 No. 4526.

DE

NIFON BĂLĂȘESCU.

— *A DOUA EDIȚIUNE* —

DE

THEODOR CODRESCU.

PRECIUL 1 LEU.

IASSI.

TIPO-LITOGRAFIA BUCIUMULUI ROMAN.

1882.

ISTORIA BIBLICĂ

A

TESTAMENTULUI VECHIU,

PENTRU GIMNASII,

LUCRATA DUPA ORDINATIUNEA ONOR. DEPARTAMENT
AL CULTULUI SI AL INSTRUCTIUNEI PUBLICE, DATA IN 19 SEPT
ANUL 1852 No. 4526.

DE

NIFON BĂLĂȘESCU.

— A DOUA EDIȚIUNE —

DE

THEODOR CODRESCU.

PRECIUL 1 LEU.

IASSI.
TIPO-LITOGRAFIA BUCIUMULUI ROMAN.
1882.

TESTAMENTUL VECHIU.

1. *Zidirea Lumei.*

(Facerea c. 1. 2.)

Prin zidirea lumei ce înţelege facerea din nimică a ceriului, a pământului şi a tuturor cîte se cuprind întrînsele. Inainte de a crea D-zeu, afară de D-zeu, nu era nimica! Numai D-zeu este vecinic; el poate crea ori ce voeşte. Lumea aceasta o făcu D-zeu din nimica, numai cu puterea voiei sale. Cu toate că D-zeu putea să facă toate numaĭ într'o clipă, dar iaŭ plăcut să le facă încetul cu încetul în şese zile, căci el de la început toate le întocmi după numer, măsură şi greutate. In fie care ḑi ḑicea să se face cîte ceva, şi numai decît se şi făcea. S. Scriptură ne arată facerea în timpul următoriu:

In zioa din tăia au făcut Dumnezeu *lumina.*

A doua ḑi aŭ făcut Dumnezeu firmamentul saŭ tăria ceriului, ce este deasupra pământului.

A treia ḑi aŭ despărţit pămêntul cel uscat de către ape, şi aŭ poruncitŭ pămêntului să scoaţă tot feliul de iarbă verde, de arbori şi de pomi roditori.

In zioa a patra aŭ făcut soarele, luna şi stelele.

A cincea ḑi aŭ făcut paserile ce sboară în aer, şi peştiĭ din apă.

A şesea ḑi aŭ făcut toate animalele de pe pămêntŭ, şi mai pe urmă aŭ făcut pe omŭ.

După ce făcu Dumnezeu toate acestea, se uĭtă la dînsele, şi văzu că sînt bune.

A şeptea ḑi încetă Dumnezeu de a mai crea, şi se odihni de toate lucrările sale, şi întocmi sâmbăta, binecuvîntîndu-o şi sfinţindu-o pe ea, ca şi nouă să ne fie ḑi de odihnă.

2. *Facerea Omului.*

(Facerea c. 1. 2.)

După ce isprăvi Dumnezeu cu producerea celoralalte creaturi, ḑise: „Să facem om după chipul şi după asemănarea noastră, carele se stăpânească peştiĭ măriĭ, şi paserile ceriului, şi toate vieţuitoarele, şi tot pămêntul;“ şi D-zeu făcu pe omŭ după chipul şi asemănarea sa, carele se numi *Adam*. Şi ḑise Dumnezeu, „că nu este bine să fie omulŭ singur, să'ĭ facem lui ajutoriu asemenea cu dînsul,“ şi îĭ făcu lui soţie, pe carea o numi *Eva*, rîndŭindu-o să fie imprejurul lui deapururea. Aceasta făcênd D-zeu, aŭ aşezat însoţirea saŭ căsătoria tocmai de la începutul lumei; pe cariĭ binecuvîntîndu'i, le-aŭ ḑisŭ: „Creşteţi şi vĕ înmulţiţi, împleţi pămêntul, şi'lŭ stăpîniţi pe elŭ, cu toate cele ce sînt pe dînsul.“

3. *Starea nevinovăției lui Adam și a Evei în Raiu.*

(Facerea c. 2. 3.)

Adam și Eva trăiaŭ dintr'untăiŭ în starea nevinovăției, fiind cu totul fără pătimire și fericiți; eĭ nu știeaŭ ce este păcatul, și erau drepți și sfinți; pe lîngă aceasta erau și nemuritori, și cu aceasta se asemăna lui D-zeŭ. Eĭ nu cunoașteaŭ ce este boala, lipsa, nevoea și necazul. In starea nevinovăției nu avea trebuință nici de vestminte, ci umblaŭ golĭ și despoeți. De fearele cele sălbatice încă nu aveaŭ a se teme, pentru că acestea trebueaŭ să fie supuse omului. Ei locueaŭ în Paradis saŭ în Raiu, ce era o grădină sădită de Dumnezeu, înfrumusețată cu tot feliul de arbori, de flori și de pomi roditori, ce produceau poame frumoase la vedere și bune de mîncare. In mijlocul Paradisului eraŭ doi pomi cu deosebire însemnați; pomul *vieții*, și pomul *cunoștinței binelui și al răului*. Tot din mijlocul Paradisului izvorà și un riu mare, carele se împărțea în patru, și care uda toată grădina, și a le cărora nume erau: *Fison*, *Ghihon*, *Tigru*, *și* *Eufrat*.

4. *Păcatul oamenilor dintăiŭ.*

(Facerea cap. 2, 3).

Când aŭ pus Dumnezeŭ pre Adam și pre Eva în Paradis ca să'l cultiveze și să'l păzească, le-aŭ dat voie să mănânce din toțĭ pomiĭ Raiuluĭ, numaĭ din pomul cunoștințeĭ bineluĭ și al răuluĭ să nu mănânce, căcĭ în oara ce vor mânca, cu moarte vor muri. Diavolul pis-

mui fericirea lor, si luând figură de şerpe, s'aŭ apropiat de Eva, şi cercă să o amăgească, ca să mănânce din pomul acel oprit, zicênduĭ, că Dumnezeŭ pentru aceea iaŭ opritŭ să nu mănînce din acel pom al cunoştinţeĭ, căcĭ mâncând eĭ, li se vor deschide ochiĭ, vor cunoaşte binele şi răul, şi vor fi aseminea luĭ Dumnezeŭ. Eva credu, se înşelă şi mâncă, şi făcu şi pe bărbatul eĭ Adam să mănânce. Atuncĭ în grabă li se deschiseră ochiĭ, şi vădură amândoĭ că sunt golĭ, cunoscură că aŭ greşit, călcând porunca luĭ Dumnedeŭ, şi luând foĭ de smochin, îşĭ acoperiră goliciunea, şi se duseră, să se ascunză de faţa luĭ Dumnedeŭ. Viind Dumnedeŭ ca şi mai înainte, strigă prin raiŭ: „Adame unde eştĭ?!“ După ce se înfăţoşă Adam, îl mustră Dumnedeŭ, că de ce aŭ mâncat din pomul acel oprit; el respunse, că Eva l'aŭ înşălat. Invinovăţind Dumnedeŭ pe Eva, ea să curăţi pe şerpe, dicênd: că el o aŭ înşelat. Atuncĭ Dumnedeŭ blestemă pe Adam, că de aicĭ înainte numaĭ întru sudoarea feţiĭ sale să'şĭ căştige pănea sa; pănă ce se va întoarce iarăşĭ în pământ, din carele este luatŭ. Pe Eva o blestemă, ca întru durerĭ să nască fiĭ, şi orĭ căţĭ se vor naşte să fie supuşĭ morţiĭ, şi ea să fie supusă voieĭ bărbatuluĭ săŭ. Iar pe şerpe'l blestemă, ca să se târască în vecĭ pe pântece, şi pământ să mănânce, şi sămânţa mueriĭ să'ĭ zdrobească capul. In astfeliŭ de chip prin greşala luĭ Adam şi a Eveĭ întră păcatul în lume. Dumnedeŭ după aceea goni pe Adam şi pe Eva din Raiŭ, şi la uşa Raĭuluĭ puse un Heruvim cu sabie de foc, ca să'ĭ oprească să nu maĭ între şi să mănânce din pomul vieţiĭ.

5. Uciderea de frate,

(Facerea c. 4. 5.)

Adam aŭ născutŭ maĭ mulţĭ feciorĭ şi fete, dar ceĭ dintăiŭ şi maĭ marĭ aŭ fostŭ *Kain* şi *Avel*. *Kain* era lucrătoriŭ de pămêntŭ, iar *Avel* era păstoriŭ de oĭ. Aceştĭ doĭ feciorĭ aĭ luĭ Adam aŭ adusŭ luĭ *Dumnezeŭ* jertfă. Kain aduse ce aŭ fostŭ maĭ slabŭ în roadele pămêntuluĭ, şi acestea silitŭ, fără de voe, căcĭ inima luĭ era întunecată de pizmă: iar *Avel* plinŭ de credinţă şi cu dragoste aŭ adusŭ luĭ *Dumnezeŭ* ce aŭ fostŭ maĭ grasŭ din oile sale. Dumnezeŭ care cunoaşce inimele fieşte-căruia, aŭ priimitŭ jertfa luĭ Avel, iar pe a luĭ Kain nu o priimi. Dintru această pricină s'aŭ întristatŭ Kain foarte şi s'a măhnitŭ faţa luĭ, şi se umplu de mînie asupra frateluĭ sĕŭ *Avel*, şi căuta prilejŭ să'l omoare. Într'o zi Kain chiemă pe frate săŭ Avel la câmpŭ, acolo căutânduĭ pricină de gâlceavă, se sculă asupra luĭ şi'l omorî. *Dumnezeŭ* pentru această fără de lege pedepsi pe *Kain*, blestemêndulŭ ca să umble rătăcindŭ şi tremurăndŭ, să fugă de vederea oamenilorŭ şi să nu'l poată omorî nimine. · Dar elŭ cu femeea şi cu copii luĭ rădicânduse să fugă de faţa luĭ Dumnezeŭ, femeia luĭ, aŭ născutŭ unŭ fiŭ, numindu'lŭ *Enoh*, după a căruia nume chiemă elŭ şi cetatea ce o zidi atuncĭ; Adam era de 130 anĭ, când s'aŭ întîmplatŭ aceasta. În loculŭ lui *Avel* s'aŭ născutŭ luĭ *Adam* alt fiŭ numitŭ *Sit*. Oamenii carıĭ se năşteaŭ din *Kain* semănaŭ străbunuluĭ lorŭ, fiind plinĭ de patimĭ, pizmătarițĭ, cruzĭ, barbarĭ, înrăutăţiţĭ, şi aceştia se chiemaŭ fii oamenilorŭ; iar ceĭ ce se năştiaŭ din *Sit* se numiau fii luĭ Dumnezeŭ, pentru că eraŭ bunĭ, dreptĭ, şi temătorĭ de Dumnezeŭ; ast-felĭ

aŭ fostŭ *Enoh*, carele, pentru bunătatea luĭ fu răpitŭ la ceriŭ, şi *Matusalem* carele aŭ trăitŭ 969 de anĭ.

6. Potopulŭ.

(Facerea c. 6. 7. 8. 9).

Oameniĭ ceĭ din tăiŭ eraŭ cu multŭ maĭ sănătoşĭ, şi trăiaŭ de zece ori maĭ multŭ, de cîtŭ ceĭ de acumŭ. Adam ajunsese se fie de 930 anĭ, şi cândŭ muri avea urmaşi de la Sit până într'a noua, iar de la Kain pănă într'a zecea semințiĭe.

Aceasta era obicinuita vîrstă a oamenilor; Noea ajunsese de 950; Matusalem de 969 anĭ. Strănepoțiĭ pe cariĭ iaŭ ajuns Adam de la toțĭ feciorĭĭ luĭ, aŭ fost maĭ aşa de mulțĭ, cîțĭ sînt oameniĭ, ceĭ de acum pe pâmênt. Dar însă cu cît să înmulțiră maĭ tare oameniĭ pe pământ, cu atîta se imulțiră şi fără-de-legile lor. Dumnezeŭ începu a se căi că aŭ făcut pre oamenĭ. Cu toate acestea le dete un timp de 120 de anĭ ca să se pocăiască; dar eĭ în loc de a face aceasta, tot maĭ mult să întină cu păcate şi fără-de-lege. Atuncĭ aŭ hotărît *Dumnezeŭ*, ca să piarză cu potop pre toțĭ oameniĭ de pre fața pământuluĭ. Între oameniĭ ce eraŭ în lume pe vremea aceea, numaĭ un om anume Noe era bun, drept, şi temătorĭŭ de Dumnezeŭ. Pe acest om vrînd Dumnezeŭ să'l mîntuiască, îĭ poronci să facă o corabie, în care să intre el, cu nevasta sa, şi treĭ fiĭ aĭ săĭ; *Sim*, *Ham* şi *Iafet* cu nevestele lor: şi să ia din toate animalele cele curate cîte şepte părechĭ, iar din cele necurate cîte două; şi să ia şi hrană pentru maĭ multe zile. După ce aŭ intrat *Noe* în corabie cu cele ce îĭ poruncise Dumnezeŭ, se închise uşa corăbieĭ pe din-

afară, şi Dumnezeŭ dădu o ploae care ţinu 40 de *dile* şi 40 de *nopţĭ*. Apa aceasta crescu atît de mult, în cît trecu şi cele maĭ nalte vîrfurĭ ale munţilorŭ cu 15 coţĭ, şezînd 150 dile pe pământ, până ce începu a scădea. Şi în ast-feliŭ de chip se înecă şi muri tot sufletul viŭ, ce se afla pe faţa pămêntuluĭ, numaĭ *Noe* scăpă din preună cu cele ce eraŭ în corabie. După ce încetă potopul, se uscă pământul, şi eşind *Noe* cu toate cele ce fusese în corabie, drept mulţemire pentru a lor mîntuire, aduse jertfă bine plăcută luĭ Dumnezeŭ; şi Dumnezeŭ îĭ făgădui, cu nu va maĭ blestema, nicĭ va perde pămêntul cu apă pentru faptele oamenilor, până ce el va sta; semănătura şi secerişul, frigul şi căldura, vara şi iarna, zioa şi noaptea nu vor inceta. Dumnezeŭ binecuvântă pre *Noe* cu fii luĭ, zicîndule: „creşteţĭ şi vă înmulţiţĭ şi umpleţĭ pămêntul şi'l stăpîniţi pre el." Şi pentru aceasta, că nu va mai perde pămêntul cu apă, făcu legătură cu *Noe*, şi spre semnul acestuĭ aşezămînt, puse frumosul curcubeŭ din şepte coloriĭ, ce se vede tot deauna în nuorĭ.

7. Amestecarea limbelor la turnul Vavilonuluĭ.

(Facerea c. 11.)

După potop începu *Noe* a lucra pămêntul, şi aŭ săditŭ şi vie. Din ceĭ treĭ fiĭ aĭ seĭ, iar se înmulţiră oameniĭ pre pămênt; asemenea se înmulţiră şi dobitoacele. Toţĭ oameniĭ atuncĭ petreceaŭ la un loc, şi vorbeaŭ o limbă. Ca să'şĭ mărească numele, orĭ ca să scape de se va maĭ întâmpla vre un potop, aceĭ oamenĭ hotărîră să zidească în valea rîuluĭ Eufrat o cetate şi un

turn înalt, al căruia vîrf să ajungă până la ceriŭ. Dumnezeŭ, care tot deauna rîde de planurile cele deşerte ale oamenilor nebăgătorĭ de samă, vrînd ca aceĭ oamenĭ să nu se strîngă toţĭ numai la un loc, ci să se împrăştie preste tot pămêntul şi să'l cultiveze pre el, le aŭ amestecat limbele ast-feliŭ, încît nu să maĭ puteaŭ înţelege uniĭ cu alţiĭ. Eĭ fură siliţĭ a înceta de la zidire, şi a se rîsipi pe toată faţa pămêntuluĭ; dară turnuluĭ ăĭ deteră numele de Babel, ce va să zică *amestecare*.

Atîta este ce ne spune cuvîntul luĭ Dumnezeŭ despre primitiva istorie, despre intăiul început al genuluĭ omenesc. Niminea nu ştie maĭ mult despre aceste timpurĭ trecute înainte de miĭ de anĭ, decît numaĭ ce ne spune sfînta Istorie, şi cela ce vra să ştie maĭ mult, acela minte orĭ visează; căcĭ aicĭ este isvorul tuturor istoriilor.

8. *Chiemarea Patriarhuluĭ Avraam.*

(Facerea c. 12.)

Cînd s'aŭ împrăştiat oamenıĭ pe faţa pămêntuluĭ, aveaŭ lipsă de Dumnezeul cel adevărat; dar această lipsă in grabă aŭ început a peri, şi oameniĭ uĭtându'şĭ de Dumnezeŭ, îşĭ făcură idoli din petre, metal şi lemn, la cariĭ se închinaŭ şi aduceaŭ jertfă. Asemenea începură a se închina soareluĭ, luneĭ şi stelelorŭ; asemenea unor animale, precum şi unor oamenĭ după moarte, făcîndule multe cerimoniĭ întru cinstea lor.

Aşa s'aŭ născut Idolatria, aşa s'aŭ vîrît între oamenĭ ideĭ greşite despre Dumnezeu şi lucrurile cele D-zeeştĭ: ba, nevrînd să'şĭ aducă aminte nicĭ de potopul, cu care D-*zeŭ* aŭ fost pedepsit fără de legile oamenilor, eĭ fă-

ceaŭ tot felul de lucrurĭ şi fapte rele. *Dumnezeŭ* însă avĕnd milă de omenire, ca această rătăcire şi superstiţie se nu să întindă maĭ departe, şi ca să nu piară cu totul cunoştinţa de sine, au vrut se fie pe pămênt un neam ales, care să'ĭ fie credincios tot deauna. Spre acest sfârşit aŭ ales pe vestitul, bogatul, dar tot de o dată evlaviosul barbat *Avram* din seminţia luĭ Sim, ca el se fie părintele acestuĭ neam. Si *Avram* mergĕnd cu toată numeroasa sa familie ci cu nepotul seu *Lot* din Haldeea în Hanaanul cel roditoriŭ, unde îl chiemă D-zeu, priimi nume de Evreŭ, fiind de 75 anĭ. Avram deşi era om bun, blînd, drept, credincios şi temătoriŭ de Dumnezeŭ, dar avu să sufere multe supărărĭ. El în căsătoria luĭ n'avu copiĭ fiinduĭ *Sara* nevasta luĭ stearpă şi fiind că el era mult iubitoriŭ de străinĭ, şi pe cîţĭ călătorĭ vedea, pe toţĭ îĭ oprea la sine şi îĭ ospăta. Odată veniră şi treĭ Ingerĭ, care îĭ făgăduiră luĭ *Avram* că *Sara* nevasta sa cu toate că este bătrînă de 90, iar *Avram* de 99 anĭ, va naşte fiŭ, care într'adevăr se şi născu, şi i se puse numele Isac. Si zise D-zeŭ luĭ Avram: numele tăŭ nu se va maĭ chiema, Avram ci A-*vraam*; Si D-zeŭ rîndui tăierea împrejurŭ, drept semn al legătureĭ sale. Lot era tatăl uneĭ familiĭ numeroase. Intru una din ḑile se născu ceartă intre păstoriĭ luĭ Avraam şi aĭ luĭ Lot pentru păşune, că amîndoĭ aveaŭ multe dobitoace, încît nu încăpeaŭ în acel loc. Atunci zise Avraam către Lot: „Să nu fie sfadă între mine şi intre tine, şi între păstoriĭ meĭ, şi între păstoriĭ tăĭ, că fraţĭ suntem; eată tot pămêntul înaintea ta. Maĭ bine să ne despărţim. De veĭ merge tu spre stînga, eŭ voiŭ merge spre dreapta; iar de veĭ să mergĭ tu spre dreapta, eŭ voiŭ merge spre stînga," Decĭ Lot s'aŭ a-

les frumoasa vale a Sidimuluĭ unde eraŭ Sodoma şĭ Gomora; iar Avraam rămasă în pămêntul Hanaan.

9. *Prăpădirea Sodomeĭ şi a Gomoreĭ.*

(Facerea c. 18. 19.)

Intre cetăţile de pe vremea luĭ *Avraam*, Sodoma, Gomora şi cu alte treĭ cetăţĭ cu fără de legele lor mînieră pe D-zeŭ întru atîta, încît otărî, ca să le prăpădiască cu totul.

In Sodoma nu era nici un om bun, afară de *Lot* nepotul luĭ *Avraam*. Dumnezeŭ vrînd să scape pe acest *Lot*, trimese 2 Ingerĭ la dînsul, ca să'ĭ spue, să'şĭ ia tot ce are, şi să fugă din cetatea aceea, pentru că D-zeŭ vra să o prăpădească.

Soarele răsărind, de abia aŭ apucat *Lot* să iasă din cetatea Sodoma spre Sigor cu nevasta sa şi cu 2 fete ale sale, dinpreună cu tot ce avea, şi numaĭ de cît aŭ început a ploua din ceriŭ foc şi piatră pucioasă, şi s'aŭ prăpădit Sodoma şi Gomora şi cele trei cetăţĭ. Ingeriĭ aceĭ doĭ poronciseră luĭ *Lot*, şi la aĭ seĭ, ca să nu se uĭte înapoĭ, dar nevasta curioasă fiind, la auzul vuetuluĭ, n'au putut răbda, ci s'aŭ uĭtat asupra Sodomeĭ, pentru care neascultare se pedepsi amar prefăcênduse într'un stîlp de sare. In locul acela unde era frumoasa vale, cu cîteva cetăţĭ vestite, este acum *Marea Moartă* orĭ Marea Sărată. Ţinutul acela înfăţoşază până astăzĭ o privire tristă; serioasă aducere aminte, cît de aspru şi grozav pedepseşte Dumnezeŭ fără de legile oamenilor.

10. Jertfirea Patriarhuluĭ Isaac.

(Facerea c. 22.)

Dumnezeŭ când aŭ ales pe Avraam ca să fie părinte poporuluĭ săŭ celuĭ iubit, iaŭ făgăduit, că seminţia luĭ se va inmulţi ca năsipul măriĭ şi ca stelele Ceriuluĭ.

Cu toate că *Avraam* n'avea alt fiŭ al seŭ decît pe *Isaac*, dar Dumnezeŭ vrînd să'ĭ cerce credinţa, ceru de la dînsul, ca să'ĭ jertfiască pe fiul seŭ *Isaac*, zicînduĭ: „Iea pre fiul tăŭ cel iubit pre Isaac, şi mergĭ în pămêntul Moriah, şi'l adă pre el acolo jertfă într'un munte pe care ţi'l voiŭ arăta.“ Avraam nu se îndoi nimica, ci arătânduse ascultătoriŭ, des de diminiaţă sculînduse, luă pe fiul seŭ Isaac dinpreună cu 2 slugĭ şi asinul, se suı în locul ce il arătă Dumnezeŭ, zicênd slugilor, să rămîe înapoĭ, căcĭ el cu pruncul aŭ să se închine în munte, şi apoĭ iarăşĭ să se intoarcă inapoĭ. Decĭ Avraam aŭ luat lemnele cele pentru jertfă, şi le au pus în spatele fiuluĭ seŭ Isaac, şĭ aŭ luat în mînĭ foc şi cuţit, şi s'au dus amîndoĭ împreună. Şi zise Isaac cătră Avraam: „Tată! eată focul şi lemnele; unde este oaea pentru jertfă? Avraam îĭ respunse: fiule! Dumnezeŭ va îngriji de oaea pentru jertfă.„ Decĭ ajungînd eĭ la locul cel otărît, acolo clădınd altariŭ şi grămădind lemne deasupra luĭ, legănd pe fiul seŭ Isaac, îl puse peste dînsele. Acum nu maĭ rămase alt ceva a face, de cît să ia cuţitul şi să înjunghie pe Isaac.

Tocmaĭ cînd rădică *Avraam* mîna, ca cu cuţitul să pătrunză pe fiul seŭ, Ingerul Domnuluĭ îĭ strigă: „Avraame! Avraame! să nu puĭ mîna ta pe prunc, că D-zeŭ aŭ priimit credinţa ta,“ şi în locul fiuluĭ săŭ Isaac îĭ arătă un berbece încurcat cu coarnele intr'o ţufă, pe

care l'aŭ adus jertfă luĭ Dumnezeŭ. Şi Ingerul Domnuluĭ aŭ strigat a doua oară din cerıŭ luĭ Avraam, şi aŭ zis: „Eŭ însumĭ m'am jurat, zise Domnul, pentru că aĭ împlinit aceasta: şi pentru mine nu ţi s'aŭ făcut milă nicĭ de însuşĭ fiul tău cel iubit; drept aceea voiŭ bine-cuvănta semînţia ta, şi o voiŭ înmulţi pre ea ca stelele ceruluĭ, şi ca năsipul măriĭ; şi întru seminţia ta se vor bine-cuvînta toate neamurile pămêntuluĭ, pentru că aĭ ascultat cuvîntul meŭ.« După aceasta Avraam s'aŭ întors la slugile luĭ cu care au mers a casă.

11. Întămplările Patriarhuluĭ Iacov.

(Facerea c. 22)

Incă trăind Avraam, fiind bătrîn, prin sluga sa Eliaḑar, luĭ Isaac fiind el de 40 anĭ aduse de nevastă pe Reveca sora luĭ *Laban* din Mesopotamia. Isaac călcă în urmele tătăluĭ săŭ *Avraam*, şi fu şi el om bun, drept şi plăcut luĭ Dumnezeŭ. Luĭ *Isaac*, cînd era de 60 anĭ se născură 2 feciorĭ gemenĭ, dar cu totul neasemene, *Isav* şi *Iacov*, Isav era tot roşĭ şi păros la pele, şi crud la moravuri; Iacov era neted şi frumos. Isav era vînătorĭŭ şi lucrătorĭŭ de pămênt; iar Iacov fiind blînd, era păstorĭŭ de vite înprejurul cortuluĭ. Bătrînul *Isaac* iubia pe *Isav*, iar Reveca maĭ mult pe *Iacov*. Acesta din urmă în *doue* rîndurĭ aŭ înşelat pe fratesăŭ Isav, odată că aŭ cumparat de la dînsul cinstea naştereĭ din tăiŭ cu o fertură de linte; şi altă dată, că prin mijlocirea maică-sa Reveca aŭ priimit de la tatăl seŭ Isaac bine-cuvîntarea cea dintăiŭ. *Isav* prinzînd pizmă asupra fratesăŭ Iacov, căuta să'l omoare. Acesta pentru înşălăciunea ce o făcuse, văzinduşi viaţa în primejdie

se sfătuì cu mumă-sa, şi hotărî să fugă la unchiul său *Laban* în Mesopotamia, şi să'şĭ eie muere pre o fată de a le luĭ. Aceasta plăcênd şi luĭ Isaac tatăluĭ seŭ, îl bine-cuvîntă pre el şi porni. Pe drum, obosit fiind de osteneală, în loc de perină puindu'şĭ o piatră sub cap, se culcă, şi adormind, văzu în vis o scară, al căria căpătăiŭ era pe pământ, iar vîrful ajungea la ceriŭ, şi îngeriĭ luĭ Dumnezeŭ se suiaŭ şi se pogoraŭ pe dînsa, şi Domuul era deasupra eĭ zicînd : pământul pe care tu dormĭ, ţie ţi-l voiŭ da, şi seminţieĭ tale, şi'ntru tine se vor bine-cuvînta toate seminţiile pământuluĭ," Deşteptînduse Iacov din somn, aŭ zis înspăĭmîntat: „Cît de înfricoşat şi sfînt este locul acesta, aicĭ nu este alta ci numaĭ casa luĭ Dumnezeŭ; şi aceasta este poarta ceruluĭ" Ajungînd *Iacov* în Mesopotamia la *Laban*, unchiul seŭ, îĭ sluji 14 anĭ pentru 2 fete ale sale, 7 pentru *Lia*, şi 7 pentru *Rahila*, pe care pe amîndouă le luă *Iacov* de neveste ale sale, şi care'ĭ născură luĭ 12 feciorĭ ; aceştia sînt protopărinţiĭ celor 12 şeminţiĭ ale luĭ Israil ale cărora nume sănt: *Ruvim*. *Simion*, *Levi*, *Iuda*, *Isahar*, *Zavulon*, *Dan*, *Neftalim*, *Gad*, *Asir*, *Iosif* şi *Veniamin*. După împlinirea celor 14 anĭ de slujbă maĭ remase Iacov 6 ani la Laban, unde se bine-cuvîntă cu mari avuţiĭ, cu slugĭ şi slujnice, şi mulţime de vite de tot felulŭ; pentru care averĭ pizmuindu'l socrul săŭ Laban, el fugi din preună cu nevestele şi copii săĭ, şi veni în pământul, unde au locuit tatăl săŭ. Pe drum luptînduse *Iacov* cu un barbat de sară pănă diminiaţă, (carele era D-zeŭ), acesta'ĭ zise, că el să nu se maĭ cheme Iacov, ci *Israil*, şi aşa ceĭ 12 fiĭ aĭ şăĭ întemeeară cele 12 seminţiĭ ale luĭ *Israil* saŭ ale poporuluĭ celuĭ

ales de Dumnezeŭ, şi carii se ziseră şi *Evreĭ*, după numele *Ever* ce'l avea *Avram* strămoşul lor.

12. Întămplările luĭ Iosif.

(Facerea c 37.)

Feciorii luĭ *Iacov* urmară a se hrăni cu economia dobitoacelor după cum aŭ făcut şi strămoşul lor *Avraam* şi moşul lor *Isac*.

Dintre toţĭ feciorii săĭ cei născuţĭ în Mesopotamia, *Iacov* iubia mai mult pe *Iosif* fiul *Rahilei*, că era isteţŭ, cu minte şi mai tînărŭ. Căcĭ Veniamin al 12-lea fu născut în Hanaan. Iosif văzînd odată nişte vise cu snopiĭ, şi cu soarele, luna şi stelele, şi spuindule tatăluĭ săŭ înaintea fraţilor săĭ, aceştia le tălcuiră, ca şi cum *Iosif* s'ar face odată om mare, şi iar stăpâni pe dînşiĭ. Din pricina acestor vise, şi pentru că tatăl lor îl iubia pe el maĭ mult de cât pre dînşiĭ, eĭ prinsesă o ură nespusă asupra frateluĭ lor. Trimeţênd odată *Iacov* pe *Iosif* ca să vadă pe fraţiĭ săĭ, unde îşĭ păşteaŭ turmele lor, aceştia cum îl văzură, de departe ziseră: iată tălmăcitorul de vise vine, să'l omorîm pre el şi vom vedea ce sunt visurile luĭ« Ajungênd el la eĭ îl prinseră şi vrură să'l omoare; dar Ruvim, fratele cel maĭ mare, îĭ sfătui să nu'l omoare, ci să'l arunce intr'o cişternă (depozit de apă), avênd de gînd ca preste noapte să'ĭ dea drumul la tatăl săŭ. Intru aceea întămplândusă ca să treacă pre acolo către Egipt nişte neguţitorĭ Ismailtenĭ, Iuda dete sfat fraţilor, şi scoaseră pe *Iosif* din cisternă şi'l vîndură acestor neguţitorĭ cu 20 aurĭ; şi ca să încredinţeză pe tatăl lor *Iacov*, că pe *Iosif* l'ar fi mâncat o fiară sălbatică, unseră haina luĭ cea pestriţă cu

sînge de capră, şi o trimesă la tatăl lor, zicênduĭ; „aceasta o am aflat, vezĭ dacă este haĭna fiuluĭ tăŭ?„ *Iacov* cunoscênd haĭna aŭ ḑis, „haina fiuluĭ meŭ este, fiara cea rea l'aŭ mâncat pre el, o fiară sălbatică l'aŭ forficat pre Iosif!„ şi bătrînul Iacov de întristare ş'aŭ rupt haĭnele sale, şi îmbrăcânduse în sac, aŭ plâns amar pre fiul sâŭ *Iosif* ḑile multe, şi fu nemângîeat pentru întîmplarea aceea.

Neguţitorii Ismailtenĭ duseră pe *Iosif* în Egipt, şi'l vîndură luĭ Pentefri, care era unul din boeriĭ curţiĭ împăratuluĭ *Faraon*.

13. Iosif prin tălcuirea viselor luĭ Faraon împăratuluĭ Egiptuluĭ se înalţă la mărire.

(Facerea c. . . .)

Fiind că *Dumnezeŭ* era cu *Iosif*, el aŭ aflat har înaintea luĭ Pentefri, şi acesta avu atîta încredere în *Iosif*, în cât îl puse maĭ mare peste toată casa sa. Nevasta luĭ Pentefri, cea desfrânată, îndrăginduse în *Iosif*, pentru că era curat şi frumos, mai de multe orĭ aŭ vrut să'l amăgiască ca să păcătuiască cu dînsa; dar *Iosif* temênduse de D-zeŭ, n'aŭ vrut nicĭ de cum. Nevasta luĭ *Pentefri* văzinduse înşelată în patima sa, prinse pizmă asupra luĭ *Iosif*, şi'l pîrî la barbatul ei, ca şi cum ar fi vrut să o necinstiască, făcênduĭ silă. Pentefri ne maĭ cercetând pricina, crezu pe nevasta sa, prinse pizmă asupa luĭ *Iosif*, îl băgă în temniţă; dar Dumnezeŭ carele nu se depărtă de *Iosif*, nu l'aŭ lăsat multă vreme ca să se pedepsască. El şi înaintea temnicerului aŭ aflat milă şi har, şi era tratat de dînsul cu blîndeţe, puindul un fel de privighitoriŭ preste alţiĭ. Acolo unde

era *Iosif* în temniță, erau și doĭ diregătorĭ de aĭ Impăratuluĭ Faraon, unul Paharnicul cel mare și celalalt Pitarul cel mare. Intr'o dimineață întrând *Iosif* la dînșiĭ spre aĭ cerceta, iĭ vĕzu măhnițĭ, din pricina unor vise, pe care n'avea cine să ile tălcuiască. „Tălcuirea este a luĭ Dumnezeŭ“ zîse Iosif; cu toate acestea el le tălcui visele lor, adecă unul după 3 zile se va omorâ; iar celalalt după 3 zile se va ridica iar la cînstea sa cea dintăiŭ; căruia iĭ și dise *Iosif*, ca aflânduse el întru fericire, să nu'și uĭte de dînsul. Visele acelea s'aŭ isbândit întocmaĭ după tălcul luĭ *Iosif* căcĭ după 3 zile sărbândușĭ Faraon ziоa naștereĭ, îșĭ aduse aminte de amêndoĭ boeriĭ luĭ din închisoare; și pe marele Paharnic îl restitută iarășĭ în postul săŭ, iar pe marele Pitariŭ îl spânzură. Dar boerul cel ce iarășĭ îșĭ dobîndi cinstea cea din tăiŭ, îșĭ uită de *Iosif*, și el remase în temniță încă doĭ anĭ. Așa este! Oameniĭ cînd sînt în norocire, uită de ceĭ nenorocițĭ, dar Dumnezeŭ nu uită pe ceĭ nevinovațĭ! Doĭ anĭ după aceasta, *Faraon* împăratul Egiptuluĭ încă visă 2 vise; adecă fiind el pe țermurile Niluluĭ (rîul ce curge prin Egipt) aŭ vĕzut: că 7 *vacĭ* slabe aŭ mîncat pe 7 *vacĭ* grase; și că 7 *spice* de *grîŭ* săcĭ încă aŭ înghițit pe 7 *spice* pline; și cele ce aŭ înghițit și vacele cele slabe și spicele cele secĭ aŭ remas tot așa de slabe ca și maĭ'nainte. Neputênd nimene din înțelepțiĭ Egiptuluĭ să tălcuiască aceste vise, boerul, al căruia vis îl tălcuise *Iosif* în temniță, îșĭ aduse aminte de tînărul Iosif și spuse împăratuluĭ pentru dînsul. Atuncĭ *Iosif* fu iute scos din temniță și adus inaintea luĭ *Faraon*, care după ce îșĭ spuse visele, *Iosif* zise luĭ Faraon, că amîndouă visele aŭ tot o însemnare, adecă, Dumnezeŭ prevestește împăratuluĭ, ce

are să se întîmple; că cele 7 vacĭ grase şi cele 7 spice pline, însemnează 7 anĭ de îmbelşugare de toate roadele pămêntuluĭ; iar cele 7 vacĭ slabe şi cele 7 *spice* secĭ însemnează, că după trecerea celor 7 anĭ de îmbelşugare vor urma 7 anĭ neroditorĭ, în care nu va creşte nimica, şi vor peri toţĭ ceĭ ce n'aŭ făcut îngrijire. Dar că aŭ visat Faraon de 2 orĭ tot un lucru, însemnează că D-zeŭ aceasta o va împlini cât de curînd. După aceasta'l sfătui Iosif pre Faraon să caute un om înţelept şi priceput, pre carele să'l pue preste tot pămêntul Egiptuluĭ, să adune grâul ce prisoseşte, a cincea parte de la tot locuitorul înaceĭ 7 anĭ roditorĭ. *Faraon* bucurânduse foarte pentru deslegarea viselor sale şi pentru sfatul ce il dăduse înălţă pre *Iosif* la mărire, îl însărcină cu facerea de magaziĭ şi cu strîngerea de bucate într'aceĭ 7 *anĭ* de îmbelşugare, spre a putea întimpina ceĭ 7 *anĭ* de foamete, şi cu un cuvênt îl făcu al doilea după sine. In astfel de chip Iosif pentru temerea sa de Dumnezeŭ fu păzit, şi din nenorocire fu inălţat la cea maĭ mare mărire în tot pămêntul Egiptuluĭ.

Aşa povăţueşte şi inalţă Dumnezeŭ pre oameniĭ, ceĭ ce se tem de dînsul.—Dumnezeŭ scoase pe Iosif din casa părintească şi'l aruncă în groapă, din groapă în robie şi în temniţă; din temniţă în palat împărătesc. Iosif era cam de 17 ani cînd fu vîndut în Egipt; şi de 30 de anĭ cînd fu inălţat la impărătească mărire.

14. În vremea foametei viind frații lui Iosif întâiu în Egipt ca să cumpere bucate, Iosif îi cunoaște pre ei, dar el nu se descoperi lor că cine este.

(Facerea 41—43)

După ce aŭ trecut cei 7 ani de îmbelșugare, precum arătă D-zeŭ lui Faraon, în care se făcură bucate peste tot pământul, și în care Iosif strînsă din tot Egiptul a cincea parte din tot felul de bucate, din care se umplură toate magazinele și eraŭ așa de multe, în cît nu se mai puteaŭ măsura. După acești ani urmară îndată cei 7 ani de lipsă și foamete și nicăirĭ nu se făcu îngrijire, decît numai în Egipt, subt cîrmuirea lui Iosif, așa în cît din toate țerile de prinprejur veneaŭ în Egipt după bucate. Foametea aŭ început a se întinde pretutindenea, și ajunse și până la fii lui *Israil*, în pământul Hanaan, unde acestia 'și păşteaŭ dobitoacele lor. Neputênd a se mai lupta cu lipsa, bătrînul *Iacov*, carele încă tot trăia, trimise pe fii seĭ ca să meargă în *Egipt* să cumpere bucate, unde auziseră, că sunt destule. Viind cei zece frați ai lui *Iosif* în Egipt, Veniamin rămasă singur lîngă bătrânul tată. Acestia apropiinduse de Iosif, căzură înaintea lui, închinânduse ca unui Domnitor egiptenesc, *Iosif* cum îi văzu îi și cunoscu, dară ei nu'l cunoscură, nici că își puteaŭ închipui să fie *Iosif* în boerie așa de înaltă; și ei mai că își și uitaseră de dînsul. *Iosif* prefăcênduse că nu'i cunoaște,îi întrebă prin tălmaciŭ: că cine sunt? și de unde vin? după ce spuseră, că sunt din pământul Hanaan, și aŭ venit să cumpere bucate. Asemenea întrebări le făcu lor mai multe *Iosif*, socotind că ei poate vor fi făcut

şi cu fratele său *Veniamin*, ceea ce fă ură cu dînsul; de aceea zicêndule, că sunt spionî (iscoade), opri pe unul din eî, pre Simion în Egipt, iar pe ceîlalţî îî slobozi să se întoarcă cu bucatele la tatăl lor, poroncindule că dacă vor să se slobozească fratele lor Simion cel pus la opreală, şi dacă vor să maî capete bucate de la dînsul, cu a doua venire să aducă şi pe fratele lor cel maî mic *Veniamin*; căcî alt-feliŭ să ştie negreşit, că nu numaî nu vor căpăta bucate, dar şi cu moarte se vor pedepsi, toţî ca nişte spionî în contra mareluî Faraon. Aceasta o făcu *Iosif*, pentru că cu *Veniamin* era frate dintr'o mumă. Iosif porunci Iconomului, ca la umplerea sacilor cu grîŭ, să pue şi argintul fieşte căruia în sacul săŭ. După ce se întoarseră fraţiî luî *Iosif* la *Iacov* tatăl lor, şi'î povesti toate întîmplările, bătrînul se amărî destul, maî vârtos pentru opriala fiuluî săŭ Simion, şi de aflarea banilor în sacî.—Iar după ce preste un an isprăviră bucatele şi îî trimisă *Iacov* iar să se ducă în Egipt, eî hotărîră, că fără *Veniamin* nu se duc. Atuncî Iacov cu greŭ aŭ putut să lasă pe *Veniamin* să se deslipiască de braţele sale, zicêndule: „Voi mĕ lipsiţî de fii meî! Iosif nu mai este! Simion nu maî este acum, vreţî şi pre Veniamin să'l „răpiţî! Toate vin pre capul meŭ! Ah! pre fiul meŭ „Veniamin nu'l voiŭ lăsa de lingă mine!"

15. A doua călătorie a fraţilor luĭ Iosif la Egipt.

(Facerea c. 43. 47.)

Slobozirea fiuluî sĕŭ Simion de la opriala din Egipt şi sila foameteî îl hotărîră pe bătrînul Iacov să facă orî ce

jertfă. Deci pornind frații lui *Iosif* a doua oară in Egipt, aduseră și pe tânărul Veniamin cu ei, bătrânul Iacov le dete și daruri să prezinteze puternicului Domnitor al Egiptului, și anume din cele mai nobile fructe ale pământului Hanaan, aromate de tot felul, balsam de cel preţios, curmale și migdale, dară însă Atot puternicul D-zeŭ—zise el, să vă dea a dobîndi milostivire naintea acelui barbat, ca el să vă sloboază pe fratele vostru Simion, și pe Veniamin să nu'l opriască acolo. Căci eŭ rămâiŭ acum, ca unul, căruia i s'aŭ răpit copii de tot.“ Iosif îndată ce auzi de venirea lor, îi pofti să vie numai de cât la el, cu cari vorbi foarte prietinește. „Ce face bătrânul tatăl vostru? este sănătos?—„Acesta este fratele vostru cel mai tînăr?—D-zeŭ să te bine cuvinteză fătul meŭ!—*Iosif* cum vĕzu pe fratele săŭ Veniamin, nu putu să se mai prifacă și să mai ție plînsul, ci trecu într'altă odae, ca să'și verse focul, iar pe frații săi porunci ca să'i tracteze cît să poate mai bine, poftindu'i la masă cu dînsul. Dar pe frați îi cuprinse mirarea, vĕzind, că'i așază la masă după vîrsta lor și fieşte care aŭ luat parte din cele ce s'aŭ adus lui Iosif; iar partea lui Veniamin s'aŭ mărit de cinci ori de cît a celor-lalți; și aŭ fost bucurie mare. Dar când aŭ fost ca ei să se întoarcă a casă Iosif poronci Iconomului, să pue bucate în sacii lor, și argintul fieşte căruia în sacul săŭ, iar afară de argint în sacul lui Veniamin pe supt ascus să pue și un pahar de argint al săŭ. Plecând ei pe drum, Iosif trimise după dânșii, ca să'i întoarcă înapoi, zicênd că aŭ furat un pahar împărătesc, pe care l'aŭ și găsit în sacul lui Veniamin. Frații lui Iosif se aflaŭ în cea mai mare desnădăjduire pentru întîmplarea aceasta, și aștep-

taŭ cea maĭ mare şi straşnică pedeapsă, dar Iosif nemaĭ putênduse ascunde de cătră dânşiĭ, îĭ chiemă intr'o odae deosebită; acolo începênd a plînge, spre cea maĭ mare mirare a lor, le spuse: Eŭ sunt Iosif fratele vostru, pe carele voĭ l'aţĭ vîndut; nu vĕ temeţĭ nimica, căci Dumnezeŭ aŭ vrut cu mine aşa, ca eŭ să vĕ mântuesc de foamete. Maĭ trăeşte „tatăl meŭ?" fraţiĭ luĭ Iosif remaseră înmărmuriţĭ şi fără cuvênt de ceea ce auziseră. Frică şi ruşine amestecată cu o bucurie plină de mirare îĭ cuprinsesă pe toţĭ, încât nu puteaŭ vorbi nimica. Dar Iosif le zise cu grabă, să se ducă şi să aducă şi pe tatăl lor Iacov în Egipt, cu toate a le lor. Şi Faraon împăratul Egiptuluĭ, încredinţânduse despre toate acestea, pentru iubirea şi cinstea luĭ Iosif, le dete chiar căruţele sale cele împărăteştĭ, ca să vie în Egipt.

Aşa dar ajungênd fraţiĭ a casă, spuseră tatăluĭ lor, că fiul săŭ Iosif trăeşte încă, şi este cîrmuitor a tot pămêntul Egiptuluĭ, dar Iacov nu crezu, până ce nu vĕzu carăle, ce i le trimisese Iosif, ca să'l aducă.—Atuncĭ însufleţinduse de bucurie, se găti cu toată familia, care era de 75 de persoane, şi purcese. Iar Iosif eşinduĭ spre intimpinare, îl primi cu mare cerimonie.

16. Robia fiilor luĭ Israil în Egipt.

(Eşirea c. 1—2.)

Viind bătrânul Iacov cu feciorii săĭ şi cu toate ale lor în Egipt, bucuria ce se pricinui la'ntâlnirea sa cu fiul săŭ Iosif nu se poate descri. „Acum bucuros moriŭ," zise bătrânul Iacov, căzut pe braţile fiuluĭ săŭ Iosif. Şi Faraon dori să vadă pe tatăl Iacov. „Cîţĭ sunt aniĭ zilelor tale? îl întrebă împăratul, căruia-ĭ respunse Ia-

cov: „Zilele vieţiĭ nemerniciei mele sunt 130 de anĭ, puţine şi răle aŭ fost zilele anilor vieţiĭ mele, şi n'aŭ ajuns zilele anilor vieţiĭ părinţilor meĭ."—Bătrânul Iacov maĭ trăi după aceea în Egipt încă 17 anĭ, şi după moartea sa îĭ fu dus trupul în pămêntul Hanaan, şi îngropat acolo, fiind peste tot de 147 de anĭ. Faraon împăratul dete fraţilor luĭ Iosif un loc deosebit, pămêntul Ghesem, unde să'şĭ pască dobitoaçele lor. În cîtă vreme aŭ trăit Iosif, şi se cunoscură slujbele luĭ, fii luĭ Israil petrecură cât se poate de bine: eĭ aveaŭ toate cele trebuincioasă, eraŭ scutiţĭ şi apăraţĭ de orĭ ce nedreptăţirĭ şi trăiaŭ în pace şi în linişte, dar după ce muri Iosif; şi după ce se puse alt împărat în Egipt, începu a li se schimba fericirea şi traiul lor cel bun. Fiind că eĭ se îmulţiau foarte din zi în zi, crezênd împăratul, că eĭ la vreme de tulburare pot să se dea în partea vrăjmaşilor luĭ: orĭ chiar eĭ să facă răsvrătire, şi sâ'l scoată din scaun, aŭ început a'ĭ pune la lucrurĭ grele, la facere de cărămizĭ, la zidirĭ de cetăţĭ, şi la altele, făr'a le da cele trebuincioase; cu un cuvênt fii luĭ Israil ajunseră într'o stare de robie. Eĭ strigaŭ scăpare, dar nimine nu'ĭ auzea. Şi fiind că numărul lor în loc de a se micşura cu aceste apăsărĭ şi greutăţĭ, tot maĭ tare se îmulţia, aşa, cît în 400 de anĭ numărul barbaţilor celor voinicĭ şi vrednicĭ de arme era la 600,000. Un alt împărat ce urmă, socoti un alt afurisit mijloc: chiemă pe moaşele evreĭce la sine, şi le porunci ca unde vor moşi, de va fi copil de parte fimeiască să'l lase, iar de va fi de parte bărbătiască, să'l omoare. Moaşele pe de o parte fiindu-le milă, iar pe de alta temênduse de Dumnezeŭ, nu ascultară de poronca împăratuluĭ, dar el vĕzind, că nu este ascultat, întări-

tînduse tot mai mult, dete poroncă, ca soldaţii se caute prin toate casele Evreilor, şi unde vor găsi prunc de parte bărbătiască să'l ia cu sila de la mame, şi să'l arunce în rîul Nilului. Iar pe partea femeiască să o lasă să trăiască.

17. *Moisi prin minunĭ scapă pe fiĭ luĭ Israil din robie.*

(Eşirea 1, 2.)

Pe când împăratul *Faraon* dete poroncă, ca toţĭ copiiĭ de parte bărbătească să se arunce in apa *Niluluĭ*, o muiere israilteană născu un copil frumos; şi după ce îlŭ ţinu treĭ lunĭ ascuns, temându-se, ca să nu să descopere, îĭ făcu un secrieş de papură, in care'l puse in trestie pe marginea Niluluĭ; iar fiĭca eĭ Maria privea de departe să vadă, ce se va intâmpla cu copilul. Intru aceasta viind fata impăratuluĭ dinpreună cu altele ca să se scalde, vede secrieşul in trestie, il scoate din apă, şi după ce'ĭ rădică căpacul, eată! un băetŭ frumuşelŭ culcat, plângea, căruia iĭ dete nume de Moisi, adecă scos din apă. Fetiţa Maria îĭ găsi doĭcă (mancă) chiar pe mamă-sa, şi luându-l la curte impreună cu mamă-sa, il crescu in palatul Impăratuluĭ, invăţându'l intru toată inţelepciunea din Egipt. Moĭsi făcênduse mare, nu era socotit de israelit, ci se numea un fiiŭ al feteĭ luĭ Faraon. Cu toate acestea, el se ştiea cine este, şi privea cu durere la starea cea ticăloasă a naţieĭ sale. Intr'o ḑi el omori pe un Egiptean, care năpăstuia pe un Evreŭ. Temându-se de pedeapsă, căcĭ Impăratul aflase, Moĭsi fugi in Arabia la muntele Sinaĭ, acolo la vrîstă de 40 de anĭ fu rânduit maĭ mare păstoriŭ preste

oile luĭ Iotorŭ preotuluĭ din Madiam, pe care şi'l făcu socru, luând de nevastă pe Sepfora, o fată de ale luĭ, şi aşa fiul cel de suflet al feteĭ luĭ Faraon se făcu păstoriŭ in ţeară străină, precum fusese şi tatăl săŭ. Luĭ iĭ maĭ plăcu maĭ bine să păzească oile socru-săŭ, de cât să dorească de a se intoarce la pompa cea strălucită a caseĭ impărăteştĭ din Egipt.

De patru zecĭ de anĭ era Moïsi, când aŭ eşit din Egipt, şi alţĭ 40 de anĭ aŭ trăit ca păstoriŭ in Madiam, şi grozavele năpăstuirĭ ale Evreilor nu se maĭ imputinaŭ. Intr'o ḑi păscênd el oile in muntele Horib, vêḑu un rug, carele era aprins de foc fără a se mistui, din care eşind un glas, luă poroncă de la Dumneḑeŭ, ca din preună cu frate săŭ Aron să meargă in Egipt la Faraon, şi să'ĭ ḑică, să sloboadă pe Evreĭ, pe poporul luĭ Dumnezeŭ din robie. Dar Faraon nevrând aĭ sloboḑi, Dumneḑeŭ prin mâna luĭ Moïsi bătu Egiptul cu 10 rane, care se chiamă şi cele 10 pedepse ale Egiptuluĭ, care numaĭ pe Egipteniĭ iĭ lovi. Aceste rane aŭ fost: 1) că Moïsi aŭ prefăcut toate apele in singe care pedeapsă ţinu 7 ḑile, de n'aveaŭ oameniĭ ce bea. 2) aŭ scos broaşte, cât aŭ acoperit tot pământul Egiptuluĭ. 3) aŭ scos muşiţe orĭ lindinĭ peste toţĭ oameniĭ şi vitele Egiptenilor. 4) aŭ trimis muscă câinească preste toate casele Egiptenilor. 5) ciumă, boală omorâtoare aŭ lovit toate dobitoacele Egiptenilor, iar ale Evreilor aŭ fost nevătămate. 6) rane, beşicĭ ferbinţĭ eşiră pre oamenĭ şi pre dobitoacele Egiptenilor. 7) aŭ ploat grindină şi peatră grozavă, in cât de la om până la dobitoc, şi tot ce aŭ fost verde s'aŭ prăpădit in tot pământul Egiptuluĭ, afară de ţinutul Ghesem, unde eraŭ fiiĭ luĭ Israil. 8) locuste foarte multe, care aŭ stricat

toată iarba şi tot lemnul Egiptuluĭ. 9) intuneric mare, negură, preste tot Egiptul, care aŭ ţinut 3 ḑile, in cât nimenea in acele 3 ḑile n'aŭ putut să vadă nicĭ să facă ceva, afară de fiiĭ luĭ Israil, cariĭ aveaŭ lumină. 10) trimise moarte preste tot cel intăiŭ născut de la om până la dobitoc in pământul Egiptuluĭ. — La acéstă a ḑece pedeapsă luară Israilitenii poroncă să ceară de la Egipteni imprumut felurite vase de aur şi de argint şi vestminte scumpe, cu care fugind, să le iea cu dânşiĭ.

Asemenea pedepse văḑênd Faraon, adese orĭ se induplеca să sloboadă pe Israiltenĭ, dar cum trecea primejdia, se intorcea iarăşĭ la indărătnicie, şi nu'ĭ lăsa. In sfârşit invârtoşerea inimeĭ luĭ se muie, ba spăriat de aşa putere necreḑută, slobozi pe Evreĭ să easă cât maĭ ingrabă din Egipt, zicênd, că dacă Israiltenii nu vor eşi maĭ curând, tot Egiptul are să se prăpădească. Şi aşa Israiltenii eşiră din pământul robieĭ lor, luând cu sine mult aur şi argint, vase de preţ şi vestminte scumpe, pe care la sărbătoarea Pasheĭ lor le imprumutaseră de la Egiptenĭ. Şi aluatul pâneĭ lor şi'l luaseră nedospit, căcĭ nu maĭ aveaŭ timp, când să'l poată coace.

18. Moĭsi povăţuesce pe fiiĭ luĭ Israil prin pustie la pământul făgăduinţeĭ.

(Eşirea 11—15).

Când aŭ eşit Evreiĭ din Egipt sub comanda luĭ Moĭsi, ḑioale mergea inainte stâlp de nour, iar noaptea stâlp de foc. Moĭsi la eşirea lor din Egipt luă cu sine şi rămăşiţele luĭ Iosif. Abia apucară Evreiĭ să easă din Egipt, şi luĭ Faraon

părânduĭ răŭ că le-aŭ dat slobozeniea, trimise numaĭ de cât soldaţĭ cu putere mare, ca să'ĭ întoarcă inapoĭ. Când ajunseră Evreiĭ la Marea roşie, eată şi soldaţiĭ luĭ Faraon la spatele lor. Evreiĭ din firea lor fricoşĭ, eraŭ desnădăjduiţĭ, văḑênd dinaintea lor Marea, şi la spate atâţa vrăjmaşĭ. Dar Moĭsi iĭ linişte a pre eĭ, zicêndu-le: „Nu vĕ temeţĭ, indrăzniţĭ şi veţĭ vedea mântuirea de la Domnul, că Domnul nu bate răsboiŭ pentru voĭ, şi voĭ veţĭ fi in linişte; şi aŭ ḑis Domnul către Moĭsi: „ce strigĭ către mine? ḑi fiilor luĭ Israil să purcează inainte! „Unde? — în Mare! — Aşa, acum vor cunoaşte Egipteniĭ, că eu sunt Domnul, ceĭ ce m'am mărit întru Faraon şi în carăle şi în caiĭ luĭ.“ Atuncĭ Moisi lovind marea cu toiagul, se despărţi apa în două, şi Evreii trecură ca pe uscat. Egipteniĭ vrând să treacă şi eĭ după dînşiĭ, îĭ acoperi apa, şi se înecară toţĭ.

Moĭsi după ce aŭ scăpat pe fii luĭ Israil din robia Egiptuluĭ, vru să'ĭ ducă în Palestina, în pământul luĭ Hanaan, la locul ce l'aŭ fost făgăduit D-zeŭ luĭ Avraam, luĭ Isaac şi Iacov; dar fiind că eĭ eraŭ răi şi neascultători căte odată, D-zeŭ făcu ca să rătăciască 40 de anĭ prin pustiile Arabieĭ, unde nu se videa nicĭ o sămănătură de ceva, nicĭ un isvor de apă ca în Egipt. Zile întregĭ nu se vedea de cât năsip, nicĭ un fir de iarbă, nicĭ o cărare, nicĭ o urmă de om orĭ ceva case; la care privire eĭ eraŭ nemulţemiţĭ, că aŭ eşit din Egipt. Cu toate acestea D-zeŭ aŭ fost bun cu dînşiĭ, şi când eĭ nu aveaŭ să mănînce, îĭ hrănia cu mana, ce cădea din ceriŭ, iar când doreaŭ de carne le cădea potârnichi. Aseminea şi când vreaŭ să bea şi nu aviaŭ, Moĭsi lovind o piatră cu toiagul, curgea isvor de apă. Adeseorĭ se despreţueşte darul cel mare al luĭ D-zeŭ, ce ni'l

dă nouă, isvorîndune apă bună din munte şi noĭ oamenniĭ cerim alte băuturĭ stricăcioase! Pentru cărtirea lor însă înpotriva luĭ D-zeŭ şi a luĭ Moĭsi, D-zeŭ iaŭ pedepsit cu şerpĭ; asemenea tot pentru cărtire, s'aŭ crăpat odată pămêntul, şi aŭ inghiţit de viĭ pe Core, Datan şi Aviron. dinpreună cu toată ceata lor, cariĭ se răsvrătiră contra luĭ Moĭsi.—Numărul fiilor luĭ Israil celor eşiţĭ din Egipt aŭ fost 600,000 de barbaţĭ, iar peste tot trei milioane de suflete.

19. D-zeŭ dă fiilor luĭ Istrail cele 10 poruncĭ în muntele Sinai.

(Eşirea 19, 20, 21),

Treĭ lunĭ după eşirea fiilor luĭ Israil din Egipt şi rîsipirea lor prin pustiile Arabieĭ, Dumnezeŭ le dete lor cele 10 poroncĭ în muntele Sinaĭ între tunete şi fulgere, şi foarte mare sunete de trimbiţe. Pe vîrful munteluĭ s'aŭ arătat un nour întunecos, unde numaĭ Moisi şi Aron puteau să se apropie, şi tot muntele începu să fumege şi să se cutremure, semn că se apropia D-zeŭ. Decĭ Moisi începu a vorbi luĭ Dumnezeŭ şi D-zeŭ îĭ rĕspundea luĭ cu cuvinte aspre şi tare supărătoare, încît tot poporul se cutremura de frică, şi se ruga luĭ Moisi ca să vorbiască el cu D-zeŭ, că eĭ prea tare se temeaŭ, şi el după aceea le va spune lor poruncile. Decĭ D-zeŭ porunci luĭ Israil în chipul următoriŭ:

1. Eŭ sunt Domnul Dumnezeul tăŭ, să nu aĭbĭ alţĭ Dumnezeĭ afară de mine.

2. Să nu'ţĭ facĭ ţie chip cioplit, nicĭ toată asemănarea acelora ce sunt în ceriŭ sus, pre pămênt jos, în apă şi sub pămênt; să nu te închinĭ lor nicĭ să slujeştĭ lor.

3. Să nu eĭ numele Domnuluĭ Dumnezeuluĭ tăŭ în deşert.

4 Aduţĭ aminte de zioa sâmbeteĭ, ca să o sfinţeşti pre dînsa. Şese zile lucrează şi săvîrşeşte toate lucrurile tale, iar întru a şeptea odihneşte-te; să nu facĭ într'însa nicĭ un lucru, nicĭ tu, nicĭ feciorul tăŭ, nicĭ fata ta, nicĭ sluga ta, nicĭ slujnica ta, nicĭ boul tăŭ, nici asinul tăŭ, nicĭ veneticul cel ce locueşte cu tine, căci este zioa Domnuluĭ Dumnezeuluĭ tăŭ.

5. Cinsteşte pre tatăl tăŭ şi pre mumă-ta, ca să'ţi fie ţie bine şi să trăeştĭ anĭ mulţĭ pe pământ.

6. Să nu ucidĭ.

7, Să nu pre-curveştĭ.

8. Să nu furi.

9. Să nu mărturiseştĭ mărturie mincinoasă împotriva aproapeluĭ tăŭ.

10. Să nu pofteştĭ muerea aproapeluĭ tăŭ, nicĭ casa luĭ nici ţarina luĭ, nicĭ boul luĭ, nicĭ un lucru ce este al aproapeluĭ tăŭ.

Aceste poronci eraŭ temelia religiei lor. Şi poporul vězind tunetul şi fulgerul, resunarea trimbiţilor şi cutremurarea muntelui celui grodav fumegătoriŭ, s'aŭ spăriat şi începu a fugi, şi de departe stând zicea luĭ Moisi: „Grăeşte tu nouă, şi să nu grăească cătră noĭ D-zeŭ, „ca nu cumva să murim. Toale câte ţi le va spune „D-zeŭ, noĭ le vom asculta bucuroşĭ şi le vom face!“ D-zeŭ zisă cătră Moĭsi: „Bine ar fi să'şĭ îndrepteze i„nima lor, să se teamă de mine, şi să ţie poruncile me„le, ca lor şi copiilor lor să le fie bine în vecĭ.“ Dup'aceasta zăbovi Moĭsi în munte încă 40 de zile şi 40 de nopţĭ, şi după ce săvîrşi D-zeŭ cuvântarea cu Moĭsĭ, îĭ dete două table de piatră, pe care eraŭ scrise cele 10

poruncĭ să le aducă poporuluĭ. Poporul îşĭ perdu răbdarea de a aştepta, şi zise luĭ Aaron: dăne nouă D-zeĭ ca să ne povăţuiască, că Moĭsi nu ştim ce s'aŭ făcut! Aaron le făcu lor un viţel de aur, căruia i s'aŭ închinat, şi făcênduĭ sărbătoare, iaŭ jertfit, zicênd: „Acesta este D-zeul luĭ Israil carele ne aŭ scos pe noi din pămêntul Egiptuluĭ." Şi aşa la pogorîrea sa de pre munte cu tablele în mână, pe care le făcuse şi le scrisese insuşi D-zeŭ; oh! ce vĕzu Moisi când se apropie de tabără! află pe popor jucând împrejurul viţeluluĭ, şi pre toţĭ căzuţĭ de la adevăratul D-zeŭ. Pe care lucru Moisi cu iuţime mîniinduse, aŭ aruncat din mânĭ amêndouă tablele care s'aŭ sfărmat de tot; sdrobi şi idolul cel de aur, şi ucise din trînşiĭ ca vr'o treĭ miĭ de vinovaţĭ. Atuncĭ poronci D-zeŭ luĭ Moisi ca în locul lespizilor celor sfărmate să'şĭ facă altele de piatră asemenea celor dintăiŭ. Cu acestea din noŭ se duse Moisi pe munte, und zebovi iarăşĭ 40 de zile şi tot atâtea nopţĭ înaintea lui D-zeŭ, şi D-zeŭ aŭ scris pre aceste două table cele zece poroncĭ ale legiĭ luĭ D-zeŭ, care după aceea s'aŭ ţinut de toţĭ în întregimea lor, şi până astăzĭ (sunt acum aproape 5000 de anĭ de atuncĭ), de multe popoare ale pămêntuluĭ se ţin sfinte şi nevătămate, şi creştinii pe aceste legĭ sfinte le privesc drept fundamentul cel maĭ neclintit şi maĭ statornic al evlavieĭ lor, care nu se pot vătăma fără a păcătui în chip criminal.

20. Legile civile şi Bisericeştĭ.

Poroncile, pre care le dăduse D-zeŭ poporuluĭ săŭ se întindeaŭ şi peste toată viaţa publică şi casnică. Bucate nesănătoase eraŭ oprite sub num're de necurate.

Eraŭ hotărîte şi luminat aşezate legĭ pentru căsătorie şi moşteniri, pentru lucrarea pământuluĭ şi naşterea vitelor, pedepse pentru furtişag, omor şi alte crime, driturile ostaşilor, ale resbelelor, ale părinţilor, şi ale fiilor între sine; ale văduvelor şi orfanilor; ale saracilor, orbilor, surzilor, şi ale sclavilor (robilor); în legea aceea n'aŭ fost uĭtate nicĭ cuĭburile de pasere, pomiĭ roditorĭ, chiar şi dreptul bouluĭ ce trieră, p. e. „să nu legĭ gura bouluĭ celuĭ ce trieră—„să nu vatămĭ pomiĭ ceĭ roditori; de veĭ vedea un cuĭb de pasere, să nu eĭ pre muma împreună cu puiĭ eĭ, ci pe mumă să o laşĭ slobodă să sboare, ca ea să'şi poată hrăni puiĭ; şi tu veĭ fi bine, şi veĭ trăi mult pe pământ.—De veĭ, vedea un boŭ ori un asin căzut sub sarcina luĭ, să'i ajuţĭ să se scoale.—Pre cel surd să nu'l grăeştĭ de răŭ şi celuĭ orb să nu'ĭ puĭ pedică, temêndute de D-zeŭ."

Seminţieĭ luĭ Levi, din care era şi Moĭsi, i s'aŭ dat drepturĭ şi prerogative deosebite; adevărat că fiiĭ luĭ Moĭsi nu dobîndiră driturĭ maĭ alese de cât alţiĭ din seminţia aceea, dar frateluĭ săŭ Aaron i se dete preoţia, luĭ şi urmaşilor luĭ, şi numaĭ din familia orĭ seminţia aceea se alegeaŭ învăţătoriĭ, cărturariĭ, doftoriĭ, diregătoriĭ, cu un cuvênt toţĭ povăţuitoriĭ poporuluĭ, sub nume de Leviţĭ.

Aaron însuşĭ fu uns şi îmbrăcat cu mare pompă de Arhiereŭ, şi un cort foarte frumos de materie preţioase, făcut pentru slujba D-zeească, numit cortul mărturieĭ. Intr'acest cort, într'un secriŭ de lemn scump şi ferecat cu aur, ce era pus tocmaĭ în fundul cortuluĭ, în Sfênta Sfintelor, care avea nume de *Secriul* saŭ *Chivotul legiĭ*, împreună cu alte odoare de mult preţu hotărîte pentru serbarea luĭ D-zeŭ, eraŭ aşezate cele

două Table de piatră ale legiĭ, cele scrise chiar de Dumnețeŭ, şi altele. In tinda cortuluĭ aducea Arhiereul în toată țioa rugăciune cu tămîiere luĭ D-țeŭ. O curte mare încungiura cortul, în mijlocul căriea era pus Altariul spre jertfire, pe carele preoţiĭ junghiaŭ jertfele poporuluĭ. Pața aceluĭ cort era încredinţată semințieĭ luĭ Levi. Poporul voia, ca jertfele să le săvărşască după obiceiul vechiŭ, şi D-țeŭ nu i se împotrivi, dar cu toate acestea l'aŭ mărginit, poroncindu'ĭ că dacă cineva vrea să aducă jertfă de ardere, orĭ de mulţumire, orĭ de mâncare, să le săvîrşéscă pe acelea după rênduiala şi in locul cel acum din noŭ hotărît, ca se nu se maĭ jertfiască sub orĭ ce arbore verde şi pe orĭ ce vîrf de deal. Ba pentru pedeapsă eraŭ rênduite şi jertfe de învinovăţire, împăcare şi de curăţire. Evreiĭ de astățĭ nu fac jertfe.

Serbătorile Domnuluĭ, pe cari eraŭ Evreiĭ datorĭ să le sfinţască eraŭ:

1. *Sâmbăta.* Şese țile să lucreze, dar a şeptea este Sfânta marea Sâmbată, când n'aŭ voie să lucreze nimica, căcĭ este Sâmbăta Domnuluĭ.

Afară de acésta aŭ treĭ sĕptămânĭ de sĕrbătorĭ marĭ în an în care toţĭ barbaţiĭ aŭ datorie să se adune la un locŭ; 1) *Sĕrbătoarea Ațimilor* (pî'nelor nedospite, pashe) spre aducerea aminte de eşirea din Egipt. 2) Sărbătoarea *Sĕptămânelor*, (a cincĭ-țecilea, Rusaliile), spre aducerea aminte de darea legiĭ pe muntele Sinaĭ. Şi 3) Sărbătoarea *corturilor* (în 15 a luniĭ a 7-a Tisri) Septemvrie.“

Aceste treĭ sărbătorĭ aŭ raport la lucrarea pământuluĭ, căcĭ la sărbătoarea paştilor, snopul cel dintăiŭ copt de orțŭ trebuea să se aducă pe altariŭ, fiind-că după săr-

bătoare se începea în Hanaan secerişul orzuluĭ.— Sărbătoarea *Rusaliilor* se chiamă şi sărbătoarea întăiuluĭ secerişŭ, căcĭ acum secerişul orḑuluĭ fiind trecut, se începea sĕcerişul grâuluĭ. – Şi Serbătoarea corturilor (cuştelor) era sărbătoarea dę mulţemire după culesul viilor. In aceste treĭ sărbătorĭ nu se poruncea oprirea de la lucru, de cât numaĭ în cea dintăiŭ şi a şeptea ḑi a săptămâniĭ. – Afară de acestea mai eraŭ la eĭ următoarele sărbătorĭ: *Anul Sêmbeteĭ*, (al şeptelea); *Anul Iubileŭ* orĭ al *iertăreĭ* (al cinci-ḑecilea an); *Anul noŭ* (1-ia ḑi din luna a şeptea), şi sărbătoarea *luneĭ nouă*, (întăia ḑi a luneĭ).

Spre întărirea Evreilor în credinţă, D-ḑeŭ în timpul călătoriei lor prin pustie, le aŭ aşeḑat lor aceste legi frumoase, şi aŭ făcut pentru dînşiĭ multe minunĭ; precum: îngerul luĭ D-ḑeŭ mergea înaintea lor ḑioa în nour, iar noaptea în stîlp de foc, şi le arătă lor calea. —Opri soarele şi luna din a sa călătorie cîteva oare. Odată poronci rîuluĭ Iordanuluĭ să se întoarcă înapoĭ rămăind cu fundul uscat, încât aŭ putut trece printr'însul făr' a se uda, şi altele.—Dar însă eĭ pe toate acestea bune aşăḑăminte şi minunĭ trecêndule cu vederea, adese-orĭ se făcură necredinciosĭ luĭ D-ḑeŭ, căḑênd la cărtire şi închinare de idolĭ, şi uninduse cu popoarele necredincioase de prin prejur, încât D-ḑeŭ hotărî ca din barbaţiĭ câţĭ aŭ trecut cu Moisi din Egipt pentru pedeapsă, nimine, nici chiar Moisi să n'aĭbă acea norocire de a putea vedea doritul pămênt al făgăduinţeĭ poporuluĭ sĕŭ; toţĭ ceilalţĭ trebuiră să moară rătăcind 40 de ani prin acele locurĭ neroditoare, adevĕrate pustiĭ ale Arabieĭ, numaĭ *Isus* fiul luĭ Navi şi *Halev*, cariĭ nu se îndoiseră de bunătatea luĭ D-ḑeŭ, nu s'aŭ cuprins întru osînda acesteĭ judecăţĭ aspre, dar drepte. Decĭ

dar Moïsi ardênd de dorinţă de a vedea acel lăudat pământ al Hanaanuluĭ, vădênd, că din pricina adîncelor bătrâneţe celor acum pline de slăbăciune n'o săl poată învrednici de a călca şi a săruta acest sfênt pămênt, se sui pre un munte înalt, şi numaĭ de acolo 'şĭ aruncă ochiĭ spre roditoarele câmpiĭ ale Palestineĭ. După aceea Moïsi adunând tot poporul împrejurul sĕŭ carele nespusele luĭ facerĭ de bine i le aŭ răsplătit de atâtea orĭ cu nemulţemirĭ, iaŭ pomenit toate bunătăţile luĭ D-ḑeŭ, iaŭ repeţit toate poroncile luĭ, iaŭ pus înainte bine-cuvêntările şi blestemele, şi iaŭ dat făgăduinţă, că D-ḑeŭ le va da lor un Prooroc din mijlocul lor, carele săĭ povăţuiască, ca eĭ să nu rămâie ca oile fără de păstoriŭ; pe acesta eĭ aŭ să'l asculte, Şi puindu-şĭ Moïsi mânile pe Isus fiul luĭ Navì, îl bine-cuvêntă pre el; după aceasta Moïsi muri, fiind de 120 de anı, şi fu îngropat în pământul lui Moav, si niminea nu ştie mormêntul lui pănă în ḑioa de astăḑĭ.

21. Starea fiilor luĭ Israil după ce aŭ ajuns la Palestina saŭ la pămêntul făgăduinţeĭ.

(Isus Navi c. 1. 24.)

După moartea luĭ Moïsi, pe poporul luĭ Israil îl povăţui Isus fiul luĭ Navi. Acesta împreună cu Halev duse pe fiiĭ lui Israil la pământul făgăduinţeĭ, în care se ḑice că curge lapte şi miere, şi precum trecu Moisi pre fii luĭ Israil preste marea Roşie, în asemenea chip îi trecu şi Isus Navi pre aceştia, preste apa Iordanuluĭ cu picioare neudate, şi alte minunĭ maĭ făcu, pănă când Preoţiĭ cu secriul legiĭ înainte, iar resbeliciĭ înapoĭ, prin resbele sângeroase cuprinseră cea maĭ mare parte din

Palestina dintre care între altele *Ierihonul* era cetatea cea maì tare, pe care o luară, împreună cu 31 de regĭ şi principĭ maĭ micĭ. Isus îngriji foarte mult pentru ţinerea în bună stare a rânduelelor slujbeĭ D-ḑeeşti celor aşeḑate de Moisi, el introduse tăierea împrejur, serbă întâia Pască. şi impărţi locul acesta în 12 părţĭ, după cele 12 seminţiĭ ale fiilor luĭ Israil, între care se socotea şi două seminţiĭ a celor doi fiĭ aĭ luĭ Iosif. Siminţieĭ luĭ Levi nu iaŭ dat loc, ci pe Leviţĭ iaŭ împărţit prin cetăţĭ, orânduindule alte veniturĭ. Datoria lor era ca să inveţe pe popor ţiindu'l in cunoştinţa cea adevĕrată a luĭ Dumneḑeŭ, şi să implinească alte ceremoniĭ ale legii. În astfeliŭ de chip fiiĭ luĭ Israil se statorniciră intr'un loc, incepură a lucra pămêntul, a paşte vite, şi a petrece o viaţă statornică, pacĭnică şi odihnită. De insemnat este minunea intămplată in ḑilele acestuĭ mare barbat. În resbelul cel avu el cu Amonitenii, din poronca luĭ D-ḑeŭ aŭ stătut Soarele şi luna maĭ o ḑi intrégă, pănă ce Isus aŭ biruit pe vrăjmaşĭ.—Decĭ fiind Isus de 110 anĭ, adormi in domnul, invăţînd pe popor să rămâie credincios legiĭ luĭ D-ḑeŭ. În ḑilele luĭ Isus saŭ ingropat in Sihem oasele luĭ Iosif, cele aduse din Egipt.

22. Ceĭ patru-spre-ḑece Judecătorĭ, Samson şi alţiĭ.

(Judecăt. c. 2. 3. 16.)

După moartea luĭ Isus Navi pămêntul Hanaanuluĭ rămas fără căpitănie, de care lucru popoarele cele vecine căutau să se folosască. Cu toate acestea in câtă vreme fiiĭ luĭ Israil aŭ rămas credincioşĭ luĭ D-ḑeŭ, şi aŭ ascultat de poroncele luĭ, eĭ eraŭ nesupăraţĭ de nimine

dar după ce aŭ inceput a se amesteca cu alte neamuri eĭ imvăţară de la acestea multe lucrurĭ, care după legea lor eraŭ oprite. Ceea ce iaŭ vătămat pe dînşiĭ maĭ mult aŭ fost, că eĭ adese ori îşi uita de D-ḑeŭ, şi cădea la inchinare de idolĭ. Dumneḑeŭ incă 'ĭ părăsi atuncĭ şi'şĭ trase tot ajutorul sĕŭ de la dânşiĭ. Ast-fel fiind Evreiĭ părăsiţĭ, năvăliră asupra lor alte neamurĭ străine, care îĭ necăjiră maĭ de multe orĭ. Fiiĭ luĭ Israil vĕḑênduse pedepsiţĭ cunoscêndu-şĭ greşalele lor, iar 'şĭ venea in cunoştinţă, se intorcea către Dumneḑeŭ cu lacrimĭ de tânguire, ca să'ĭ scape de relele ce i-aŭ impresurat. D-ḑeŭ ca un bun şi îndurat părinte le trimese in maĭ melte rândurĭ barbaţĭ cu putere, cu credinţă şi cu virtute spre aĭ povăţui şi aĭ mêntui de vrăjmaşĭ cu braţul şi sfatul, şi aĭ readuce iar la starea lor cea de pace şi de credinţă, ce o aveaŭ dintr'un tăiŭ. Ast-feliŭ de barbaţĭ aleşĭ s'aŭ numit Judecătorĭ pentru că-deşi in resbelurĭ le eraŭ povăţuitorĭ, dar in timpul de pace judeca pe poporul Israiltenesc după legile luĭ *Moisi* şi ale luĭ *Isus Navi*. Aşa aŭ fost ceĭ următorĭ: *Gotoniil*, *Aod*, *Samgar*, *Debora* prorociţa şi *Barac*; *Ghedeon*, *Avimelec*, *Tola*, *Iair*, *Ieftae*, *Avsan*, *Elom*, *Avdon*, *Samson Ili*, şi *Samuil*. Dintr'acestia faptele unora numaĭ din eĭ aŭ fost maĭ insemnate, precum *Avimelec*, *Ieftae*, dar cel maĭ vestit aŭ fost *Samson*, pentru tăria luĭ, care calitate, pe acele timpuri, era foarte mult preţuită.

Acesta in tot chipul aŭ năcăjit pe Filistenĭ, cariĭ era un neam, ce biruise şi apasa pe fii luĭ Israil. El aŭ dat multe probe de tăria sa, intre altele sunt şi acestea, că, priḑênd 300 vulpi le aŭ legat de códă câte 2 şi intre coadă puindule câte o făclie, le-aŭ dat

drumul in holdele filistenilor. De altă dată, fiind el de Filisteni prins şi strins legat cu funii noue, el rupse funiile, şi luând o falcă de asin, omorî 1000 de filistenĭ. Odată intălnind un leŭ, carele răcnea asupra luĭ, el prindêndul, l'aŭ spintecat ca pe un ed,—intru o noapte inchis fiind de Filisteni in cetate ca s'ăl prindă luă porţile cetăţiĭ pe umere, şi le duse pe vîrful unuĭ munte. In sfărşit indrăginduse intr'o muiere numită Dalida, cu toate, că prin tăria sa scăpă de vicleşugurile eĭ, ce voia să afle, undeĭ stă tăria, şi de vrăjmaşiĭ ce voiaŭ să puie mânele pe dînsul; dar maĭ pe urmă aflând ea, că puterea luĭ stă in părul capuluĭ, rădênduise părul din cap, *Samson* rămase slab ca şi ceĭlanţĭ oamenĭ; şi prindêndul vrăjmaşiĭ, iĭ scoaseră ochiĭ, il legară şi îşĭ bătea joc de dênsul. După ce îĭ crescu părul, Samson iar câştigă tăria cea dintăiŭ şi când vrăjmaşiĭ săĭ eraŭ la un ospăţ, prindênd el de stălpiĭ casei, o scutură, care râsipinduse cu dinşiĭ, se omorâră 1000 de oamenĭ, dar şi el singur se cotropi impreună cu dênşiĭ, şi aşa se sfărşi judecătorul Samson, omorind mai mulţi vrăfmaşĭ la moartea luĭ de càt in viaţa luĭ

23. Prorocul Samuil.

(I. împăr. c. 1—4).

Intru o vreme pe când fiiĭ luĭ Israil se judecaŭ saŭ se povăţueaŭ de preotul Eli, era un om in neamul luĭ Israil cu numele Elcana carele avea 2, muĭerĭ, dintre care una ce se numea Anna, fiind stearpă, nu făcea copiĭ. Fiind că Anna pentru stărpiciunea sa era oropsită şi nu avea nicĭ o cinste, se ruga luĭ Dumneḑeŭ cu lacrămĭ ferbinţĭ, ca să'ĭ şteargă ruşinea sa. Dumnezeŭ

o ascultă, şi Anna născu pe Samuil, carele fu inchinat slujbeĭ luĭ Dumnezeŭ, şi care fu Proroc mare şi judecătoriŭ vestit in Israil. Incă nu se făcu Samuil mare, şi fiiĭ luĭ Israil avênd un resbel cu Filisteniĭ, pentru ca să biruească pe vrăjmaşĭ, luară cu sine Kivotul legiĭ. Dar fiind că ceĭ maĭ mulţĭ din israilitenĭ căzuseră la inchinarea de idolĭ şi fiind că ceĭ doĭ fiĭ aĭ preotuluĭ Eli, cariĭ povăţuiaŭ oştirea, încă eraŭ nişte oamenĭ răĭ şi urăţĭ luĭ Dumnezeŭ; fiiĭ luĭ Israil nu perdură numaĭ resbelul, ci vrăjmaşiĭ după ce îĭ biruiră şi omorîră pe ceĭ doĭ fiĭ aĭ preotuluĭ Eli; luară de la dânşiĭ şi Chivotul legiĭ Preotul Eli, carele acum era bătrân, după ce audi de intîmplarea aceastâ tristă, cădu de pe scaun şi muri, fiind de 98 anĭ, şi judecătoriŭ 40 anĭ, iar Samuil rămase atuncĭ el Proroc, şi cel de pe urmă judecătoriŭ intre fiiĭ luĭ Israil. Samuil in timpul cărmuireĭ luĭ se sili, şi pe poporul cel resvrătit şi cădut de la credinţă, îl aduse iarăşĭ la indreptare. El in vremea de pace căuta să se folosească, intrebuinţindu-o pentru intocmirĭ de aşezăminte folositoare şi fericitoare de popor. El întocmi cele intăĭ scoale profetice orĭ Seminariĭ preoţeştĭ, pentru luminarea preoţilor şi a poporuluĭ, pentru stărnirea de simţirĭ religioase, nobile şi patriotice, şi alte lucruri folositoare. Samuil cărmui cu dreptate şi asprime, fiind unul din ceĭ maĭ vrednici judecătorĭ aĭ luĭ Israil.

24. Saul întăiul împărat a luĭ Israil.

(1. Impăr. c. 9-31).

Cu toate că fiiĭ luĭ Israil ori de câte orĭ se intâmpla, ca din pacatele lor să cadă sub stăpânirea şi apă-

sarea de vrăjmaşi, întorcênduse către Dumnedeŭ, îşĭ dobândia ertare şi slobodenie. Dar în cele din urmă vědind prorocul Samuil că îmbătrânise, o parte din diregătoria sa de judecător peste Israil, o dete fiilor săĭ Aceştia eraŭ răĭ şi porniţĭ spre avariţie (sgârcenie) cariĭ luaŭ darurĭ pentru judecăţĭ, făcênd oamenilor nedreptate, şi cu chipul acesta aduseră ţara la starea de ticăloşie şi nefericire.—Bătrâniĭ poporuluĭ vědind aceasta, se adunara la Rama, şi hotărâră, că nu mai vreŭ să fie cârmuiţĭ de judecătorĭ, ci voiesc să aĭbă şi eĭ împărat, după cum aŭ vădut la alte naţiunĭ, şi de aceea aŭ şi rugat pe Samuil Prorocul, ca să le aleagă şi să le puie împărat, carele să'i judece şi să'ĭ guvernede. Proroculuĭ Samuil aceasta n'uĭ plăcu, carele in tot chipul saŭ silıt a le arăta, că sub stăpânirea de Impărat nu este bine, dar eĭ n'aŭ incetat de la cererea aceasta, pănă ce Samuil le-aŭ ales şi le-aŭ uns de impărat pe Saul fiul luĭ Chis, din seminţia luĭ Veniamin, carele tâner fiind, şi căutând intr'o di cu sluga sa asinele tătăluĭ său, pe care negăsindule, iaŭ venit in minte, să intrebe pe Prorocul Samuil de urma lor, dar proroculuĭ i să făcu arătare de la Domnul, ca pe acesta să'l ungă de împărat. Deci Prorocul iĭ dise, „De asinele tale cele perdute să nu te ingrijeştĭ, că s'aŭ „aflat“. După aceea l'aŭ uns de împărat. Iar Samuil adunând tot poporul, le aŭ arătat pe noul împărat Saul care era om foarte frumos, inalt de stat; iar poporul vădindul, sălta de bucurie. Cunoscênd pe Saul de Impărat toate seminţiile luĭ Israil, el cu vitejia luĭ in maĭ multe resbele aŭ conţinut pe vrăjmaşiĭ, care supara pe fii lui Israil, şi poporului seŭ, i'aŭ căştigat mărire. Aceasta s'aŭ urmat până atuncĭ, pănă când Saul aŭ

ascultat de poroncile lui D-ḑeŭ, şi nu saŭ abătut din calea invăţăturilor şi a poveţelor ce 'ĭ da proorocul Samuil. O dată însă plecând Saul la un resbel. D-ḑeŭ prin prorocul Samuil ĭĭ poroncise, ca să nu ia şi să nu lasă nimica viŭ la vrăjmaşĭ. El nu numaĭ că n'aŭ ascultat, aceasta ci după isprăvire resbeluluĭ aŭ şi făcut jertfă făr'a astepta pe Samuil. Atuncĭ Samuil ĭĭ ḑise că D-ḑeŭ va să ia împărăţiea de la dînsul, şi are să o dea altuia maĭ bun de cât el. Şi într'u adevăr, Proorocul Samuil în locul lui Saul aŭ şi uns de Impărat a lui Israil pe David fiiul lui Iese. Pentru că Saul n'aŭ ascultat de Dumneḑeŭ. ajutorul luĭ s'aŭ departat de la dînsul, şi pe Saul l'aŭ apucat duh reŭ care'l chinuia amar. Pentru liniştirea duhuluĭ săŭ celuĭ turburat oamenii seĭ îĭ aduseră pe mititelul David, ca să'ĭ cânte cu arfa, fiind că era învăţat în arta aceasta. Maĭ pe urmă slobodind Saul pe David, să rădicară Filisteniĭ cu un resbel Grozav asupra Israilitenilor. Eşind din lagărul Filistenilor un gigante (uriaş) numit Goliat, rîdea şi batjocorea pe fii lui israil, că n'are nici unul curajŭ să se bată cu el. Israiliteniĭ eraŭ îngroḑiţĭ cu totul, şi Saul neştiind ce să facă, făgădui că va da din împărăţia sa pănă şi jumătate, ba chiar şi pe fiesa de nevastă aceluia, ce va omorâ pe uriaşul Goliat. Junele David, carele era păstoriŭ de oĭ, nu'ĭ păsa atâta de preţul daruluĭ făgăduit pentru Goliat, ci maĭ mult îĭ părea reŭ, că nu se află nimenea între Israiliteni, carele să ăĭbă atâta credinţă la Dumneḑeu de a îndrăḑni a se lupta cu filisteniĭ. Decĭ dar el, deşi era mic de stat, dar la trup frumos şi bine făcut,—carele pe timpurile acelea ca păstorĭu fu silit adese ori ase lupta chiar şi cu fiară selbatice, cu leĭ şi cu urşĭ;— acum

biḑuinduse în Dumneḑeŭ și în vitejia sa, ceru de la Saul să'l lase a se lupta el cu Goliat. Deși Impăratul Saul maĭ întâiu nu se încumetă a'ĭ da voe, dar la urmă îl lăsă, carele pe uriașul Goliat cu praștia (căcĭ pe atuncea nu eraŭ puștĭ) îl lovi în frunte și îl și omorâ, iar fii luĭ Israil biruiră atuncĭ pe filisteni.-Dar Saul în loc de a se bucura de biruința acesta și în loc de a resplăti vitejiea luĭ David cu ceea ce îĭ făgăduise, prinse piḑmă asupra lui, vru să'l omoare, și îl și prigoni multă vreme. În sfârșit maĭ avu Saul un resbel cu Filistenii, în care se omorâ Ionatan fiul împaratuluĭ (și prietinul lui David) și cu alțĭ doĭ frațĭ ai luĭ. Iar de la Saul depărtânduse darul luĭ D-ḑeŭ el se omorâ făcênduse David împărat in locul luĭ.

25. Proorocul David al doilea împărat al Israiltenilor.

(II. Împ. c. 2-5).

După moartea luĭ Saul, de și fu ales împărat Evoste fiul luĭ Saul dar după doĭ anĭ toate semințiile luĭ Israil cunoscură de împărat pe David, cel ce de prorocul Samuil era acum de mult ales și uns. Acesta din păstor de oi se făcu povățuitor de oameni, Împărat. David, unul dintre fii lui Iese din Vitleim aŭ fost om bun, blând și plăcut înaintea luĭ D-zeu carele ca păstoriŭ cânta foarte bine in arfă. El ca împărat bătu adesea pre vrăjmașiĭ luĭ Israil, liniști Palestina, și o maĭ mări, cuprinḑênd loc și stăpânire de la vrăjmașĭ. Până în timpul lui David, Evreii n'aveaŭ capitală, unde împăratul să'șĭ aĭbă reședința sa. David ḑidi Ierusalimul și multe palaturi, și fiindu'ĭ grijă de a așeḑa slujba Dumneḑeească la bună rânduială, el vru să ḑidească și bi-

serica lui D-ḑeŭ, de care Israeliţiĭ până atuncĭ fuseră lipsiţĭ cu totul, dar Dumneḑeŭ îĭ ḑisă, că această cinste se va păstra pentru Solomon fiul săŭ cel născut din Versavia. Aşa dar, David se mulţemi numaĭ se facă pregătirĭ pentru ḑidire. Subt nicĭ un împărat Evrei n'aŭ fost atâta de măriţĭ, ca sub David. El de se şi înălţă la acea strălucită mărire de împărat, dar arfa luĭ nu'şĭ o părăsi, ci fiind el cel maĭ vestit poet al lumeĭ vechĭ, la deosebite întâmplări întocmia deosebite poesiĭ, sub numire de Psalmĭ, pe cariĭ spre mulţemirea sa şi lauda cătră Dumnezeu, orĭ el însuşĭ îĭ cînta, orĭ punea pre alţiĭ să'ĭ cînte *). Pe lîngă toate faptele sale cele bune pe care le făcu David, şi prin care el îşi înălţase împărăţia la cea mai înflorită stare, dar el pentru aceea rămasă tot om, căruia nu'i lipsesc patimile şi slăbăciunile, care'l orbesc, îl asurḑesc, îi împetresc inima, şi o stăpînesc pre ea. David făcu două greşeli mari, cu care aŭ mîniat pre Dumnezeŭ; şi pentru care a fost pedepsit groḑav. Cea dintăiŭ greşală fu, că aŭ luat pe Versavia femeea unui căpitan numit Urie, pe care el p ronci in resbel de'l omorî. petru aceas-

---

*) Chiar în ḑioa ungeriĭ luĭ de împărat, cântăreţul cel încoronat veseli şi desfăta pe prietinii ceĭ de faţă, cântând Ps. 99. Cu acest instrument melodios se mângâiă David în multe oare de măhnire şi de necaḑuri. Veḑi Psalmii 90, 54, 139, 140, 58, 22, 10, 26, 55, 33, 7, 141, 51, 17, 30, 53. Iar când era cu voia bună, veselinduse aŭ cântat: Ps. 67, 8, 18, 103, 133 când vru să ḑidească biserica, cântă Ps. 131, când avu făgăduinţă, că va dobândi un fiŭ moştenitor, cântă Ps. 2, 109, 44, 71,—Dar pe lângă mărirea cea strălucită când avu să sufere, cântă Ps. 21. Iar când âĭ muri copilul cel dintâĭ din Versavia, se duse in biserică şi cântă Ps. 102.
David făgădueşte dreptate, Ps. 100, 118.
După căderea lui în păcat şi la pocăinţă, cântă Ps. 31, 50.

tă nelegiuire David de și fu aspru mustrat de profetul Natan, cu toate acestea el aduse luĭ D-zeŭ adevătată pocăință. Cu această ocaḑiune cânta saŭ mai bine plânse și suspină el Psalmul de pocăință (50), carele și astăḑi mângâie și răcorește pe orĭ ce inimă scârbită, care pocăinduse strigă: „Miluește-mă Dumneḑeule după mi-„la ta cea mare; șterge fără de legea mea după mulți-„mea îndurărilor tale că eŭ cunosc fără de legea mea, „șĭ păcatul meŭ înaintea mea este pururea. Ție singur „am greșit, și răŭ înaintea ta am făcut. Dumneḑeule, „inimă curată ḑidește întru mine, și duh drept înoește „întru cele din lăuntru ale mele.“ A doua greșală a lui David aŭ fost că în protiva voinței luĭ D-ḑeŭ aŭ numărat pe poporul luĭ Israil, vrănd să vadă, ce putere are de a se lupta cu vrăjmașii. Maĭ cătra bătrînețe David avu a se lupta cu marĭ nefericiri din pricina fiilor seĭ. Uunul dintre ei Avisalom, aŭ vrut să răstoarne pe tatăl său din scaun, și să se facă el împărat. Spre acest scop el tulburînd poporul, s'aŭ rădicat chiar și cu oaste împotriva tatăluĭ seŭ David; dar în resbel biruinduse Avisalom, fugi, și fiind că avea păr mare, acesta i se încurcă în ramurile unuĭ stejar, și el remase acolo spînḑurat; atunci Iacov generalul luĭ David cu o lovitură de suliță îl omorî. Incă o dată la bătrînețe maĭ fu David nenorocit de a vedea răsvrătire între fii seĭ (maĭ ales Adonia) cariĭ se certaŭ pentru cuprinderea tronuluĭ împărățieĭ, David însă îĭ împăcă pe toțĭ recomendănd de împărat pe fiul săŭ Solomon cel din Versavia carele era pregătit pentru aceasta. Decĭ David bătrîn și slab fiind, chiemă pe fiul săŭ Solomon, îĭ dete povățuirĭ ințelepte și părintească bine-cuvîntare, și răposă, și se înmormîntă în cetatea luĭ David, după ce guver-

nă pe fii luĭ Israil 40 de anĭ, adecă 7 anĭ în Evron şi 33 în Ierusalim. De acest mare barbat aŭ rămas multe cântărĭ numite Psalmĭ, care până astăḑĭ se cântă în toate bisericele spre mare lauda luĭ D-ḑeŭ.

26. *Împăratul Solomon.*

(Ş. Imp. c. 1.)

Solomon suinduse pe scaunul împărăţieĭ tatălui săŭ David, îşĭ începu stăpânirea cu chip vrednic de laudă, adecă cu rugăciune cătră D-ḑeŭ pentru putere şi înţelepciune; căcĭ el bine ştiea, că de la bine-cuvântarea luĭ Dumneḑeŭ atîrnă toată norocirea. El de la D-ḑeŭ nu ceru bunătăţĭ lumeştĭ, şi tocmaĭ acestea i leau dat luĭ maĭ cu prisos unite cu inţelepciune, de care cu deosebire se ruga. Şi de aceea Solomon fu cel maĭ inţelept dintre toţĭ împăraţiĭ pămîntuluĭ. Despre a lui înţelepciune şi de dreaptă judecată peste puţin dete el dovadă prin descoperirea adevăruluĭ intre două femeĭ, ce se gîlceviaŭ pentru dritul de mumă al unuia şi aceluiaşĭ copil. Asemenea esemple de înţelepciune Solomon arăta mai multe. El era şi cel mai bogat din tre toţi împăraţiĭ timpurilor acelora, încât vestea numelu luĭ se împrăştia în toată lumea. Solomon în cei dintăĭ anĭ aĭ împărăţieĭ sale călcă pe urmele tatălui săŭ David, şi cârmui cu destulă mărire şi laudă. El după voinţa lui D-ḑeŭ se apucă şi în locul cortuluĭ mărturiei ḑidi vestita biserică din Ierusalim, şi alte multe palaturĭ, avênd toate materialurile gata, lăsate de tatăl seŭ David.

Ca să strîngă maĭ multe bogățiĭ, și după urmare să fie și maĭ puternic, făcu corăbiĭ, și le însoți cu ale regeluĭ din Tiru; aceste corăbiĭ aduse luĭ Solomon (*) mult aur. Dar maĭ cătră bătrânețe, fiind că el spre mare părere de răŭ, pierduse adevărata ĭțelepciune ce o a-via de la Dumnedeŭ; împătiminduse în femeile cele de altă seminție, de care avea maĭ multe sute. Și între care unele eraŭ și închinătoare de idolĭ. ce-șĭ aduseră idoliĭ cu sine la Ierusalim, acestea cu lingușirile lor a-măgiră pe solomon, și'l înșelară, ca să le facă jertfel-nice pentru idoli, ba chiar și pe el îl plecară spre în-chinarea la aciea. Cătră aceasta, curtea cea străluci-tă a luĭ, lucsul cel nespus de mare, și risipirea fiind că cerea cheltueli marĭ. Solomon aŭ trebuit să impile-de pe popor cu biruri. Acestea urmări neințelepte ale luĭ Solomon mîniară pe D-deu, carele hotărî a lua de la neamul luĭ o parte mare din împărăție; care se și întâmplă; căci încă trăind el, avu acea amarăciune de a cunoaște pe împrotivnicul său în unul din supușiĭ luĭ, anume Ierovoam; și așa pentru departarea sa de la calea lui D-deŭ, Solomon cel fericit aŭ avut a se lupta cu multe răsvrătirí până la moarte, care urmă după o împărăție de 40 de anĭ. Solomon la moarte s'au pocăit, și cartea luĭ Eclisiastul, unde se tângueşte de deșărtăciunea tuturor celor lumeștĭ, este un viu monu-ment al pocăințeĭ luĭ,

---

(*) Solomon afară de ințeleptele și de duhul Sfânt însuflatele luĭ scrieri; Pildele, Eclesiastul și Cântarea Cântărilor, au scris și vr'o câțĭ va Psalmi, Așa când dici biserica, cântă Ps. 126. Iar spre nădejdea de moștenitoriŭ cântă Ps. 71.

27. *Împrățirea împărăției luĭ Israil în 2 părțĭ.*

(Ș. Impăr. 12.)

Murind Solomon urmă după dînsul Rovoam fiul său, carele tocmai la început se arătă aspru ca un tiran. La acesta veniră maĭ multe Semințiĭ, ca către un părinte al poporuluĭ rugândul, ca să le maĭ ușureḑe birurile ce ei le plăteaŭ sub Solomon. Rovoam sfătuinduse cu prieteniĭ săĭ ceĭ tinerĭ, în loc de a asculta cererile cele înțelepte ale poporului, și de ale îndulci necaḑurile cu ușurarea de biruri și cu vorbe bune, le mai respunse încă: Dacă tatăl meu v'aŭ împovă„rat cu jug greŭ, eŭ voiu adauge preste jugul vostru „Dacă tatăl meŭ vau bătut pre voi cu bice, eŭ vă voĭ „bate cu scorpii (bice cu ghimpĭ de fer). Degetul meŭ „cel mic vă va fi vouă maĭ apăsătoriu de cît toată gre„utatea tatăluĭ meŭ." Fiul cel neințelept al înțeleptuluĭ Solomon vru cu acest respuns să sparie pre Israiliteni; dar el însă cu aceasta făcu pre frațiĭ să'ĭ, să aștepte de la el așa de puțin bine, și să se teamă de așa mult răŭ, încît ḑece siminții de ale luĭ Israil amărândulise inima își găsiră un barbat vestit și de treabă, căpitenie in oaste, cu numele Ierovoam, pe acesta'l aleseră și'l făcură împărat, și nu vrură să mai cunoască stăpânirea lui Rovoam. Și luĭ Rovoam cu desbinarea aceasta nu iaŭ remas de cât 2 semințiĭ, a luĭ Iuda și a luĭ Veniamin, In ast-feliŭ de chip, dintr'o împărăție așa de mare, se făcură două, una vrăjmașă alteia împărăția, incare stăpânea Rovoam s'au numit împărpția Iudei, eară cea în care stăpânea Ierovoam s'aŭ numit împărăția lui Israil. Ierovoam stăpânea în cetatea

Samaria, ear Rovoam; în Ierusalim. Dar fiind că Evrei din împărăţia lui Israil adese ori la sărbători veneaŭ la Ierusalim ca să se închine, Ierovoam credu că cu acest mijloc lesne pot supuşiĭ săĭ să se deslipiască de dînsul şi să treacă în partea luĭ Rovoam; de aceea se apucă, şi făcênd două altare, aşedă pe ele 2 viţeĭ de aur pe unul în Dan şi pe altul în Vitil, ca poporul să aibă acasă unde să se închine, fără a fi silit a merge la biserica cea mare din Ierusalim. Şi prin aceasta aduse pe supuşii săĭ la închinarea de idoli, iar poporul cădu la tot felul de desfrânări. Dar însă în Ierusalim la cele două seminţiĭ din împărăţia luĭ Iuda rămasă credinţa dumnedeiască întriagă şi nevătămată până în sfârşit.

28. Robia fiilor luĭ Israil în Asiria.

(P. Impăr. 15. 17.)

Despărţinduse împărăţia în două părţĭ, Evrei dintr'amîndouă părţile ce stricasă foarte mult, eĭ îşĭ uĭtară de D-deŭ, şi din ce mergea, tot maĭ mult se înrăutăţeŭ. Impăraţiĭ se omorau unul pe altul, şi cel maĭ tare se punea in locul celuĭ destronat; şi vai de ţeară aceea unde stăpînitoriĭ se schimbă des; Sirieniĭ vădinduĭ în starea aceasta năvăleau asupra lor, le prădaŭ şi pustiaŭ ţara. D-deŭ voind ca să se întoarcă, le aŭ trimis Prooroci, cariĭ săĭ înveţe, şĭ să le spue, să se pocăiască, căcĭ într'alt chip toţĭ vor peri. Dar eĭ în ceĭ din urmă 50 de anĭ n'ascultară pe niminea, ci poporul din ce în ce se făcea maĭ răŭ. căzind în cele maĭ grodave crime, desfrânărĭ şi Idolatriĭ; ba pe ceĭ maĭ mulţĭ din prooroci iĭ şi omorîră. Ceĭ mai însemnaţĭ

din Proorocii aceştia aŭ fost: Isaica, Eḑechiel, Ilie, Tesvit'anul carele de viu se râpi la ceriu, Eliseiu, Eremia şi alţiĭ. In sfârşit nepocăinduse ei nici de cum, urma judecata lui D-ḑeŭ, căci fiind împărat *Osie*, veni Salmanasar împăratul Asiriei ca un fulger cu putere mare asupra lor, strică impărăţiea lui Israil şi pe ceĭ mai mulţi evrei din împărăţia lor îi duse robi în Armenia şi in tr'alte locuri ale Asiriei, dar însăşi din Asiria aduse locuitor in aceste provincii nouă ale lui Israil. Aceşti străinĭ amestecânduşĭ religiunea lor cu cea Evreească, se născu dintr'amândouă cea Samariteană şi poporul Samarinean, aĭ căruia credincioşĭ mai în urmă îşĭ ḑidiră o biserică pe muntele Gariḑim. ajunse să fie foarte urgisit de Evrei şi aşa cam o mie de ani după eşirea Israilitenilor din Egipt în pământul Hanaan, această ţeară ajunse earăşi în mânile împăraţilor păgânĭ. Şi aceasta se chiema robia Asirieĭ.

29. Robia Vavilonuluĭ.

(IV Impăraţilor. c. 24.)

Impărăţia Iudeei ţinu mai mult de cît a luĭ Israil, şi aceasta se făcu numai pentru aceea, căci într'însa aŭ stătut şi câte un împărat bun drept şi temătorĭ de Dumneḑeŭ. Dar maĭ pe urmă tot se împliniră proorociile barbaţilor inainte văḑătorĭ şi trimişi de Dumneḑeŭ căcĭ înmulţinduse şi fără-de-legile poporuluĭ din împărăţia Iudeĭ, fiind împărat Ioachim, aŭ venit vestitul şi Resbelicul Navohodonosor împăratul Vavilonuluĭ asupra Ierusalimuluĭ, carele robind pe împăratul Ioachim şi toată familia luĭ, între cariĭ au fost şi tînărul Daniil şi pe toţĭ boerĭĭ legaţĭ iaŭ dus robĭ în Vavilon. Ase-

menea iaŭ luat toate visteriele cele împărăteştĭ, precum şi din casa Domnuluĭ toate vasele de aur, cele făcute de Solomon, nu mai puţin şi pe barbaţiĭ ceĭ maĭ aleşĭ şi meşteriĭ ceĭ bunĭ îĭ duseră în Vavilon şi 10,000 de ostaşĭ. Dar însă ţara o lăsă tributară sub fiul săŭ Ioa him, carele era impărat vasal (ce plătia bir) vavilonilor carele peste scurt şi el fu prins, legat şi dus la Vavilon.—Dar insă după ḑece anĭ, fiind cel maĭ de pe urmă împărat în Ierusalim Sedechia, acesta căuta ajutoriu la Egipteni şi la alte naţiunĭ învecinate, ca să scape de sub tributul Vavilonenilor; de care auḑind Navohodonosor, cu mînă tare şi armată se repeḑi ca un leŭ turbat asupra Ierusalimuluı. Evrei adevărat s'au apărat destul de vitejăşte pe sine şi cetatea lor doi ani de ḑile; în care timp de împresurare foamea în mijlocul Ierusalimuluĭ crescu aşa de mare, în cît mamele 'şĭ omoreaŭ copii şii mîncaŭ. Dar în urmă nemai putănduse ţinea intrară vrăjmaşiĭ în cetate, stricară şi arseră tot Ierusalimul, şi biserica, asemănîndule cu pămêntul; răpiră dintrînsa toate odoarele cele preţioase, şi vasele cele de aur fuseră duse în capiştea luĭ Vaal în Vavilon, dar însă ce saŭ făcut cu secriul legii nicĭ pănă astăḑĭ nu se ştie, Şi pe Evreĭ puind mîna, îĭ duseră robi în Vavilon. Iar Sedechia împăratul căḑênd prins în puterea înfuriatuluĭ Nabohodonosor acesta nu l'aŭ lăsat să vadă alta, de cât omorîrea fiilor şi a femei luĭ, apoi şi lui scoţinduĭ ochii îl aruncă într'o groapă, unde şi muri.—Iar poporul cel răsvrătitoriu ca pleava de vânt fu risipit în toate părţile Vavilonuluĭ, afară de vro cîţĭ-va barbaţĭ însemnaţĭ, în care Navohodonosor putea avea bună încredere, şi o sumă de oamenĭ saraci, de care n'avia nimică să se tiamă. şi

cari era trebuiecioşi pentru lucrarea cîmpuluĭ şi a viilor. Preste aceştĭ rămaşĭ puse maĭ mare cîrmuitor pe Hodolia, pe carele peste scurt îl omorîră Ismail şi cu alţĭ 10 barbaţĭ Israilitenĭ; aceştia, pentru aceasta, temênduse de Haldeenĭ, fugiră cu toţiĭ în Egipt. Intre alţiĭ şi Eremia Proorocul dobândi voe de a rămâne în ţara sa, şi tocmai acum cântă el tînguitoarea sa plîngere sub ḑidiurile Ierusalimuluĭ.

30. Întoarcerea din robie şi ḑidirea Ierusalimului.

(Esra c. 1—4)

Evreii robi în Vavilon 'şĭ plînseră păcatele lor 70 de anĭ, până cînd Cyr împăratul Perşilor se făcu stăpân şi peste Asiria şi Vavilon. Acesta tocmai în anul din tăiŭ al domnieĭ luĭ dete slobodenie Evreilor, ca să se întoarcă în Palestina, la patria lor, unde se'şi poată reḑidi cetatea şi biserica dîndule spre acest scop şi un ajutor bănesc, şi toate bogăţiile 5,400 vase de aur, care de Navohodonosor fură răpite din biserica luĭ Solomon şi duse în Vavilon. Iudeiĭ, ceĭ ce nu'şĭ uitaseră de ţara părinţilor lor şi de Ierusalim, s'aŭ întors bucuroşĭ înapoĭ a casă, cîntînd Domnuluĭ Psalmul 136 „La rîul Vavilonuluĭ" dar ceĭ maĭ mulţĭ Iudei şi Israiltenĭ se aşeḑară în Asiria, şi Vavilon, şi se îmbogăţiră; şi acum acestora fiindule bine aicĭ, aceasta le era patria; şi aşa din toată mulţimea de Evreĭ, ce se aflau în Vavilon şi Asiria, abia numaĭ vr'o 50,000 se folosiră de libertatea ce dată lor de Impăratul Cyr, care se întoarseră sub povăţuirea luĭ Zorovavel şi a luĭ Isus (a luĭ Iosedec). —După întoarcerea la Ierusalim numaĭ de cît făcură Iudeiĭ pregătire pentru ḑidirea bisericeĭ, pe ca-

re după nişte piedicĭ ce le avură, începênduo, încetul cu încetul o şi isprăviră, aducînd întrînsa jertfă de mulţemire Domnuluĭ.

Dup'aceasta în scurt maĭ veni o altă espediţiune de Iudeĭ din Vavilon, sub conducerea profeţilor Egeiŭ şi a luĭ Esriĭ, şi ţara'şĭ dobăndi Guvernătoriul săŭ. Dar după aceasta stăpânirea se schimbă foarte des. Impărăţia Persieĭ se birui de Grecĭ, şi prin urmare şi Iudeii ajunseră sub protecţia grecească. După moartea luĭ Alesandru celuĭ mare, împeriul luĭ cel intins se risipi, şi Iudei trebuiră să se supună Egiptenilor. Regele cel foarte invăţat al Egiptuluĭ Ptolomeŭ Filadelful poronci ca cărţile lor cele sfinte să se traducă în greceşte, care de 72 învăţaţĭ Iudeĭ veniţĭ din Ierusalim, în 72 ḑile se traduseră, şi acestea pănă astăḑi se ḑic: „Traducerea celor 70 de tălmăcitorĭ."

31. Daniil în groapa cu lei.

(Dan. c. 1—6)

In restimpul cel de 500 de anĭ, ce trecu de la căderea împărăţieĭ Iudeo-Israiltene pănă la Irod, regele cel de pe urmă al lor, aŭ fost într'această naţiune mulţĭ barbaţĭ însemnaţĭ, a cărora vestite istoriĭ sf. Scriptură le păstréză. Asemenea este şi cea următoare:

Pe timgul când Evreiĭ se aflaŭ robĭ în Vavilon, împăraţul Navohodonosor poronci, ca din neamul luĭ Israil, şi maĭ vârtos din seminţia regească şi nobilă să se aleagă câţĭ-va copiĭ, cariĭ, să fie la trup sănătoşĭ şi bine făcuţĭ, frumoşĭ la chip, înţelepţĭ, cu minte deşteptĭ şi pricepuţĭ, cari să se poată deprinde a sluji în curtea împărătiască, şi a invăţa limba şi scrisoarea halde-

ească. Acestora poronci împăratul, ca mîncarea lor să lĭ se dea chiar din ceea ce mănîncă el, şi din vinul pe carel' bea el, şi aşa să'ĭ crească trei ani, dup'aceasta să slujască pe lîngă Impăratul. Intr'aceşti copii erau din Iudei: Daniil, Anania, Misail şi Azaria. Aceşti tineri după purtarea lor cea bună ajunseră la cele maĭ strălucite diregătoriĭ, prin care eĭ compatrioţilor lor le au adus mari folosuri, şi tot de o dată D-zeeasca cunoştinţă între păgînĭ o lăţiseră; dar însă eĭ trebuiră maĭ întâiŭ să treacă prin multe lupte. Aceştĭ tinerĭ vădind că acele bucate ce li se dau lor din masa împăratuluĭ, după legea luĭ Moisi sînt bucate oprite, se rugară de marele Pitar împărătesc, ca lor să le dea numaĭ legumi să mănînce, şi apă să bea. Acest ministru al împăratului, pe de o parte voi ca să împliniască voia tinerilor pe carii iubia foarte, dar pe de alta se temea ca nu cumva să audă de aceasta împăratul, şi el pentru un lucru aşa de mic, să cadă in nevoie, pierdêndu-şi chiar şi viaţa. Cu toate acestea cercă vr'o dece dile, şi vădu că feţele lor sînt maĭ frumoase, şi la trup maĭ cu putere şi mai sănătoşi de cât toţĭ ceilalţĭ copii, cari mîncau bucate din masa împăratuluĭ. După aceea Amelsad, bucatele cele lor rînduite le puse la o parte, şi le dete numai legumĭ să mănânce şi apă să bea. Daniil şi cu soţii lui făcură astfel de înaintărĭ marĭ la învăţătură, la înţelepciune şi pricepere, în cât după trei ani, când aŭ fost arătaţi împăratuluĭ, şi împăratul vorbi cu dânşii, niminea nu era carele să se asemene acestor patru tinerĭ; Daniil, Anania, Misaïl şi Adaria, aflânduĭ, în toate stiinţele cîte'i cercetă, pre ei de dece orĭ maĭ înţelepţĭ şi mai pricepuţĭ, de cât pe toţĭ astronomiĭ şi filisofii din toată împărăţiea, şi nu-

mai de cât fură primiţĭ între slujitoriĭ şi diregătoriĭ cei mai aleşĭ aĭ Impăratuluĭ. Daniil au fost în mare cinste la Impăratul Novohodonosor, iar la urmaşul său Baltazar ajunse şi la mai înaltă, dar la cea maĭ înaltă decât toate 'l înălţă Darie, prin aflarea unui vis, pe care'l uitasă împăratul, şi prin tălcuirea aceluia-şĭ la care D-ḑeŭ âĭ dete ajutoriŭ, el nu numai căşĭ scăpă viaţa sa şi a celorlalţĭ treĭ prietinĭ aĭ luĭ, ce ajunseră consilieri împărăteşti, şi minunânduse toţĭ de puterea D-ḑeului luĭ, el fu înălţat la Vrednicie de Ministru. Dar această norocire de înălţare la cinste aşa mare, întărîtă pisma celor mari diregători astfeliŭ, încît cu toţiĭ căutaŭ să'l restoarne. Insă nu puteaŭ găsi în el nici o altă pricină decât numai legea luĭ, şi slujba ce o aducea D-ḑeului luĭ, şi fiind că ei bine ştieau, cît de puţin se poate abate Daniil de la evlavia sa, la care era el atât de aplecat, înduplecară pre împăratul ca să dea o poroncă „că orĭ cine în restimp de 30 de ḑile ar îndrăsni de „la vre un D-ḑeu orĭ de la vre un om a cere ceva, „fără numai singur de la împăratul, acela să se arunce „în groapa cu leiĭ." Daniil însă de această poronca nu saŭ turburat nimica ci urmându-şi rânduiala cea obişnuită, în toată ḑioa de treĭ orĭ se ruga şi mărea pe D-ḑeŭ cu ferestrele deschise, în vederea tuturor. Vrăjmaşiĭ lui nu întărḑiară de al pârî împăratuluĭ. Acestea auḑindule împăratul, foarte saŭ întristat, şi cercă ca să'l poată mântuí, dar din pricina vrăjmaşilor luĭ neputând, pe lângă toată părerea de răŭ, fu silit al arunca in groapa cu fiarălă cele sălbatice, ḑicêndui: „D-ḑeul tăŭ, căruia tu pururea slujeşti, acela te va „mîntui" şi uşa gropiĭ o pecetlui cu inelul împărătesc, şi cu ale boerilor săĭ; dar de întristare nu mîncă ni-

mica, nicĭ putu dormi toată noaptea; şi sculîndu-se desde dimineaţă alergă tot fuga la groapa cu leiĭ, să vadă ce sau ales de Daniil şi oh ce bucurie pe împăratul! carele'l văḑu viŭ, sănătos şi nevătămat de leĭ, strigându'i din groapă: „Impĕrate! în vecĭ să trăeştĭ! „D-ḑeul meŭ au trimis pre îngerul său, şi aŭ închis „gurile leilor, şi nu m'aŭ vătămat nimica.“ Atuncĭ împăratul s'au bucurat foarte de dînsul, şi poronci îndată să'l scoaţă afară din groapă; iar pre barbaţiĭ, carĭ pîrîră pre Daniil, împreună cu fiii şi femeile lor să'ĭ arunce în groapă, şĭ aceştia nici n'aŭ ajus bine la fundul gropiĭ, şi leii sfărficându'i, îi sdrobiră cu oase cu tot, şi'ĭ mîncară pe toţĭ. Acestea văḑindule Impăratul scrisă poroncă in toată împărăţia ḑicênd: In „toată stăpânirea împărăţiei mele să se teamă şi să se „cutremure toţĭ de faţa D-ḑeuluĭ lu' Daniil, că acesta „este D-ḑeul cel viŭ, carele mîntueşte şi apără şi face „semne şi minunĭ în ceriŭ şi pre pământ.“ Iar Daniil îndată fu înălţat şi la maĭ mare cinste. Iudei din Vavilon prin această minune învăţară tot mai mult a cunoaşte puterea şi bunătatea D-ḑeuluĭ celuĭ adevărat.

32. Idolul Vil.

(Dan. 14.)

Vil era un Idol vestit al Vavilonenilor, cari ḑidise acêstuia o capişte foarte frumoasă. Eĭ pe toată ḑioa'ĭ aducea lui 12 măsurĭ de cea maĭ frumoasă făină, 40 de oi, şi 6 vedre de vin. Popii acestuĭ idol cu copiii şi femeile lor prin uşile cele făcute pe sub pământ întrau noaptea pe sub ascuns în capiştea lui, şi luînd toată carnea şi cele alte darurĭ aduse idoluluĭ, a doua ḑi făceaŭ

pe popor să creadă că Vil le ar fi mâncat. Toţi credeaŭ această groasă înşeleciune; chiar şi împăratul se afla amăgit, în toate dilele. Mergênd să i se inchine. Intr'o di când el dojenia pre Daniil, că de ce nu se inchină deuluĭ săŭ Vil, Daniil îĭ respunse „că el nu crede nicĭ se închină la idolĭ făcuţĭ de mînĭ omeneşti, ci în D-deul cel „viŭ carele aŭ făcut cerul şi pămêntul.“ Impăratul saŭ mirat, căcĭ Vil nu se pare luĭ Dan il a fi viŭ, de vreme ce el mănîncă pe fie-care di atâta carne şi bea atâta vin. Daniil vrînd a scoate pe Împăratul din a sa rătăcire, îl rugă pe dînsul ca să aducă toate jerfele, şĭ să le puie înaintea luĭ Vil; iar Daniil poruncí slugilor luĭ, să presere cenuşă prin toată biserica, de faţă fiind Impăratul, şi eşind, au inchis uşa şi pecetluind'o pre ea cu inelul împăratului, saŭ dus. A doua di venind Impăratul cu Daniil, şi găsind peceţile de pe uşĭ întregĭ, iar după ce întrară în capişte uitânduse îndată pe masă, şi din carnea ce o lăsară în dioa trecută neaflând nimică înaintea lui Vil, strigă Impăratul cu glas mare dicênd: Mare eşti Vile, şi nu este la tine nicĭ „un vicleşug!“ Iar Daniil rîdind, arătă Impăratuluĭ jos pre faţa pămêntuluĭ urme de bărbaţĭ, de muerĭ şi de pruncĭ. Atuncĭ Impăratul vădind urmele acestea, şi cunoscênd înşelăciunea acelor popi vicleni, se mâniea foarte, şi 'i sili să'ĭ arăte întrările lor cele ascunse, prin care intrau şi mâncaŭ jertfele cele aduse luĭ Vil. Pre aceştia după aceasta porunci Impăratul, de'ĭ omorî pre toţĭ, iar pe Vil l'aŭ dat în mâna luĭ Daniil, carele şi pe el şi capiştea lui o aŭ risipit.

---

33. Balaurul din Vavilon.

(Dan. 14.)

Dar după surparea mai sus arătatei rătăciri se născu alta, care n'au fost mai puţin periculoasă de cât cea din tăiŭ; căci saŭ aflat acolo un balaur, groḑav de mare, pe carele Vavilonenii şi'l făcură Zeŭ în locul lui Vil, împăratul vru să silească pe Daniil, ca să se închine aceluĭ balaur de carele nu va putea ḑice, că este de aramă, după cum ḑisese de idolul Vil, căcĭ acesta este cu adevărat viŭ, carele în toate ḑilele mănîncă şi bea; iar Daniil respunse împăratuluĭ: „Domnu„luĭ D-ḑeuluĭ meŭ mă voi închina, că acela este D-ḑeŭ „viu; dar dacă'mĭ veĭ da voe, Impărate! eŭ îl voi omo„râ pre el înaintea ochilor tăĭ, fără sabie şi fără toiag" şi el spre aceasta voia o dobândi. Decĭ Daniil luă răşină şi seu cu perĭ, şi pe acestea amestecate ferbêndule la un loc, aŭ făcut un bulḑi de această materie, pe care aruncândul în gura balauruluĭ, acésta îĭ strânse maţile ast-feliŭ încât plesni îndată. După care ḑise Daniil Vavilonilor „Eată închinăciunile voastre!" Acest Prooroc, după ce intr'acest chip scoase pe Impăratul şi pe popor din a lor rătăcire, dobândi răsplătirea sfinţilor care este persecuţiunea (goană) şi pătimirea; căcĭ Vavilonenii mâhniţĭ foarte asupra împăratuluĭ, îĭ imputară că ascultă pe Daniil, şi că s'aŭ făcut şi el jidov căci pre Vil laŭ stricat, pre balaur lau omorît şi pre popi iau tăiat. Decĭ eĭ cerură pre Daniil de la Impăratul, căcĭ altmintrele chiar pe el îl vor ucide. Impăratul văḑind pornirile poporuluĭ fanatic, fu silit să le dea pre Daniil, pre carele iarăşĭ l'aŭ aruncat într'o groapă cu şepte lei, cărora nu le da altă de-

mâncare de cât trupuri de oamenĭ şi oi. Vrăjmaşii lăsară pe Daniil acolo şase ḑile, fără a da leilor alt ceva de mâncare. Leiĭ însă pe lângă toată foamea cea mare de care erau cuprinşĭ, nu se atinseră de Daniil, fiind el de Dumneḑeŭ apărat, şi dacă Dumneḑeŭ voeşte a apăra pre cineva, atunci toată răutatea omenească este fără de folos. Impăratul a şeptea ḑi, venind la groapă să plîngă pre Daniil, făr'a putea şi gândi, că leii nu laŭ mâncat de mult, şi aflândul viu şi nevătămat şeḑênd în mijlocul leilor şi jucânduse cu eĭ foarte saŭ mirat, şi cu glas mare strigánd, aŭ ḑis: „Mare eşti Doamne Dumneḑeul luĭ Daniil, şi nu este altu „afară de tine“ şi l'aŭ scos pre el din groapă. Iar pre ceĭ ce erau causa perderiĭ lui, pe toţĭ iaŭ aruncat în groapă, cariĭ înaintea ochilor luĭ fură mâncaţĭ de lei. Astfeliu apără D-ḑeŭ şi fereşte pe slugile lui cele credincioase, şi în cele maĭ marĭ primejdiĭ, îşĭ aduce aminte de eĭ, şi tinde ajutorul săŭ, acelora cariĭ cu toată inima crede şi nădăjduiesc întrînsul.

34. Istoria celor treĭ tinerĭ în Vavilon.

(Daniil c. 3)

Când eraŭ evrei robi în Vavilon, vestitul Navohodonosor împăratul Vavilonuluĭ, făcu un idol mare de aur, numit Vil şi dede poroncă, ca la înstalaţiunea lui, cînd vor resuna trîmbiţile, toţi să cadă în genunchi, şi să se inchine idoluluĭ, căci cine nu se va inchina, se va arunca în cuptoriul ce ardea în acea apropiere. La darea semnaluluĭ toţĭ cei de faţă căḑură şi să închinară. Dar treĭ tineri evreĭ, de familie bună: Anania, Misail şi Aḑaria, cariĭ la acea cerimonie, trebuiră să fie de

faţă, fiind că eraŭ în diregătorie, nu vrură să se inchine. Ei dar pentru neascultare fiind pârâţi împăratuluĭ Navuhodonosor, carele mâniinduse foarte, de nou spre pedeapsă poronci, că de nu se vor închina, numai de cât să'ĭ arunce în acel cuptoriŭ ferbinte. Tinerii auḑind de osînda ce li sau dictat, rămaseră statornici în a lor credinţă, ḑicênd împăratului: „D-ḑeul nostru puternic „este, să ne scoată din cuptorul cu foc, şi să ne mântuiască din mânile tale. Dar, chiar şi când nu iar „plăcea a face să ne mântuiască, să ştiĭ că noĭ şi a„tunci, Idolului nu ne vom închina, nici pe D-ḑeiĭ tăĭ nu'ĭ „vom cinsti.“ Atunci mâniinduse Navohodonosor foarte, porunci să'ĭ lege şi seĭ arunce îe acel cuptoriŭ, ce atunci'l arseră de 7 orĭ mai ferbinte, de cât altă dată. Dar cinstitoriĭ viuluĭ şi adevăratuluĭ D-ḑeŭ, se preumblau veseli prin acel cuptoriŭ ferbinte, şi para foculuĭ nu numaĭ că nuĭ vătămă nimica, nici macar vestmintele lor, ci eĭ în mijlocul focului, cântaŭ şi lăudaŭ pe Dumneḑeul cerului şi al pământului, căcĭ îngerul Domnuluĭ, îi apără pre eĭ. In urmă spre mirarea tuturor, scoţîndu'i din cuptoriu, întru nimica vătămaţĭ, porunci Navuhodonosor, ca să nu indrăsniască nimınca a vătăma pe D-ḑeul celor 3 cuconi. Ci el însuşi, cântând ḑicea: „Bine cuvêntat e Dumneḑeul vostru, carele pe îngerul „său l'aŭ trimes, şi pe slugile sale, care aŭ nădăjduit „întru dînsul le aŭ mântuitŭ. Cel ce va huli asupra D„ḑeului lui Sedrah, Misah şi Abdenago, acela va peri, „că nu este alt Dumneḑeŭ carele să poată mântui aşa.“

35. *Umilirea Estireĭ, triumful luĭ Mardoheŭ şi pedepsirea luĭ Aman.*

Impăratul cel mai puternic al persiei Artasers, carele stăpânea 128 de ţări, într'o ḑi făcêndu masă mare chiemă pe toţĭ prinţiĭ şi prietenii săĭ. La masă fiind Impăratul, pofti ca să vie şi Impărăteasa sa Vasti. Aceasta mândră, nesupuinduse voinţeĭ împăratuluĭ, de a se înfăţişa la adunarea de barbaţĭ, care la răsăriteni nici nu era ertată, Impăratul o oprisă, şiĭ luă toată cinstea de împărătiasă. Atuncĭ Impăratul Artasers poronci, ca toate fetele cele maĭ frumoase, ce se aflaŭ în cuprinsul împărăţieĭ sale, să se aducă la curtea împărătiască, ca Impăratul să'şĭ aleagă una, pe careĭ va plăcea maĭ mult. Intre fetele acelea era şi o Evreĭcă numită Estir, pe care o crescuse un unchiu al eĭ Mardoheŭ. Estir fiind foarte frumoasă şi cu frica luĭ D-ḑeŭ, află har înaintea Impăratului Artasers, şi o alesă de împărătiasă, dar ia de aceea rămasă tot smerită şi cu evlavie către D-ḑeŭ. Iar Mardoheŭ fără a spune cuiva, că el este unchiŭ împărătesiĭ, petrecea în prijma ei umilit şi sărac, trăind o viaţă nebăgată in samă; viind el adese ori la curte, ca să afle despre Estir, întru una de ḑile descoperi un complot, cel făcuseră nişte boeri, ca să omoare pe împăratul Artasers. Acest complot spuindul Mardoheu şi împăratului, boerii aceia se pedepsiră şi fapta lui Mardoheŭ in hronograf se scrise, dar nu i se făcu nici o răsplătire. Estir, deşi ajunse la mare norocire, dar nu-şĭ uită de starea sa, cea de mai nainte, nicĭ de compatrioţiĭ ei cei nenorociţĭ. Intr'acea vreme Impăratul Artasers, înălţasă la cea maĭ mare cinste pe un boieriŭ al sĕŭ numit Aman. Acesta fiind om mîndru, poftea

ca orĭ cine va trece pe lîngă dînsul, să cadă cu faţa la pământ şi să i se închine luĭ. Toţi o făcea aceasta numai Mardoheŭ nu, pentru că el nu se închina, de cât numai Dumnedeului celui adevărat. Dintru această causă Aman, prinse atâta pismă, nu numai asupra lui Mardoheŭ, ci şi asupra a tot neamului Evreesc, în cât cu favoarea ce o avia el la împăratul, şi cu pârele cele infame şi mincinoase, cu care arătă pe Iudei că sunt turburători, ştiu să scoată de la Impăratul Artasers o poroncă, ca într'o di, să omoare pe toţi Evrei din toate părţile Vavilonului. Mardoheŭ aflând de acest plan infernal, îl făcu cunoscut împărătesiĭ Estir, şi amêndoĭ cu lacrimi ferbinţĭ, se rugaŭ luĭ Dumnedeŭ pentru scăparea lor şi a neamului lor. Dar însă durere! Eĭ nu'ĭ era ertat a se arăta Impăratuluĭ, dacă el n'o chiema. Insă Estir din dragostea cătră Săraciĭ Iudeĭ, pregătinduse cu post şi rugăciune, îşĭ luă curaj, şi în contra poronciĭ barbatului seu, şi nechiemată, îndrădni,a merge la Impăratul, şi'l pofti la prândul, care voia săl dea in dioa viitoare. De această indrădneală a ei se miră împăratul dintru'ntâiŭ, dar după căderea eĭ într'uu leşin, o ertă şi făcêndui-se milă de dînsa, îi dete voie să-şĭ arăte dorinţa, cerênd ori ce ar vrea de la el, până chiar şi jumătate din împărăţia lui, şi i se va da eĭ. Estir modestă, nu se rugă de alta de cât, ca Impăratul să bine voiească a veni cu Aman la prândul ce i l'au gătit. Impăratul priimi bucuros, şi merse cu Aman la masă. Aici Impăratul veselinduse, pofti pe Estir să ceară ce voeşte. Estir se rugă, ca să'ĭ dea voie de a se mai gîndi pănă a doua di, şi'l pofti pentru a doua di iar la masă impreună cu Aman. Aman eşind de la masă să miargă acasă, vădu la poarta Im-

păiatuluĭ pe Mardoheŭ, carele dispreţuia pe Aman, ne dânduĭ nici nu fel de cinste. Atuncĭ Aman turburat se înţelese cu femeia sa, şi hotărâră, ca a doua ḑi să scoată voie de la imperatul, ca să spânḑure pe Mardoheŭ. Dar in noaptea aceea neputênd impăratul Artasers să doarmă, şi ca să-şĭ petreacă, vremea, poruncì să'ĭ aducă Hronograful (cartea ḑilelor) şi să il citiască, şi găsind acolo insemnat complotul camerielor carĭ vrură să'l omoare, şi spre mari mirare, fapta luĭ Mardoheŭ, carele aŭ descoperit conjuraţia, nerăsplătită după cuviinţă, cum se făcu ḑiuă, veni Aman ca să roage pe Impăratul ai da voie pentru a omorâ pe Mardoheŭ. Dar mai nainte de a incepe el vorba pentru acea nelegiuire, îl întrebă Impăratul, ḑicênd:—„Ce cinste se „cuvine omuluĭ aceluia, pe carele voeşte impăratul al „cinsti?“ Aman credu că asemenea cinste nu poate fi pentru altul hotărâtă, de cât numai pentru el, ḑise către Impăratul: Omul „acela, pre carele voeşte împăratul al cinsti, se cuvine se fie dat in mânile u„nuia din cei mai mari şi mai credincioşĭ prietinĭ ai „împăratului; şi împodobindu'l cu vestminte împărăteştĭ, „şi coroană puind pe capul lui, suindu'l pe calul împăra„tului, şi purtându-l pe uliţile cetăţeĭ, să strige ḑicênd „acesta este bărbatul pe carele îl cinsteşte împăratul.“ — Deci aŭ ḑis împăratul lui Aman „bine aĭ grăit, du„te şi fă aşa lui Mardoheŭ Iudeuluĭ“ şi aşa Aman şi nevrând, fu silit să asculte, şi să facă toată această cinste luĭ Mardoheŭ. Care după aceea curênd alergă cu intristare mare a casă ca să spuie femeiĭ sale, cele fără de voiea sa întêmplate; şi încă vorbind aceasta cu nevasta sa, ìată în minutul acela fu chiemat la ospăţul Estirei. Aicĭ venind Impăratul, îşĭ aduse aminte de fă-

găduinţa ce o focuse Impărătesiĭ, că vroeşte aĭ implini o rugăciune, ori care o ar cere, pe care o şi sileşte să ceară ce doreşte. Decĭ Estir, se foloseşte de ocasiunea această favorabilă, şi âĭ discopere că ea este Evreică, şi se roagă de Impăratul să aibă milă de ea şi de tot neamul eĭ, şi să strice poronca, ce aŭ eşit de curând pentru perderea şi stărpirea tuturor Evreilor din Vavilon. „Şi cine aŭ dat asemenea afurisită poroncă?“ intrebă împăratul. „Aman“ dise impărăteasa, „el „abudă cu numele şi autoritatea ce iai dat.“ Acum Aman, carele ştiea pe Impăratul, că este fireşte nu numai bun, dar tot de odată drept, vădind că i sau descoperit nelegiuirile, cădu la picioarele impărătesei, la care se ruga de milă, dar in dădar. Impăratul insă să miră, că până in cât aŭ putut să abudede Ministrul săŭ. cel ambiţios cu increderea ce io dăduse, şi cu crudimea luĭ cea neomeniască.

Deci Impăratul Artasers, nu numai că ascultă de Estir şiĭ inplini rugăciunea eĭ de a desfiinţa acea tirăniască rânduială, ci şi pe Aman pricinuitorul răului [impreună cu toţĭ fiiĭ săĭ) porunci, de i se puse acea osândă asupră'ĭ, care o gătisă altuia, adecă'l spândură pe chiar lemnul ce el l'aŭ fost gătit pentru Mardoheŭ. Iar Mardoheŭ fu inălţat la mare cinste, şi pentru Evreĭ dete o declaraţiune cu totul favorabilă şi contrarie celei dintăiŭ, mărturisind in public stima ce o are cătră ei. Şi intr'un moment, prin moartea unui om turburătorin se linişti toată ţiara.

36. Derpre dreptu Iov.

In Uţ, pământul Iudumeiĭ, era un Emir, carele se chie-

ma Iov. Acesta era om vestit in tot ţinutul acela, drept, şi temătoriŭ de Dumneḑăŭ ferinduse de tot răul; el avea 7 feciorĭ şi treĭ fete, şi mulţime de dobitoace; cu un cuvênt, era bogat foarte, şi fiiĭ săi cei bunĭ, trăiaŭ cu multă dragoste intre dînşiĭ, incât bătrânul tată, ajunsesă să fie cel mai vestit, şi se credea de toţĭ că este omul cel mai fericit in lume. Diavolul, care pismueşte fericirea omuluĭ, nu putéu suferi o aşa mare virtute, fără a o atinge cu nişte lovituri, intr'o ḑi, venind ingeriĭ inaintea luĭ Dumneḑeŭ, se ḑări şi Satana intre dânşiĭ. D-ḑeŭ îl intrebă, de aŭ mai văḑut pe pământ vre un om asemenea dreptuluĭ Iov, Satana respunse: „că Iov poate fi drept in ochiĭ oame-„nilor, dar nu este din inimă, ci numaĭ pentru intere-„surĭ lumeştĭ, căcĭ D-ḑeŭ iaŭ dat atâta bogăţie." Dumneḑeŭ ca să confunde pe acest blestemat calomniatoriŭ, şi ca să'l convingă şi mai tare, in a luĭ defaĭmare mincinoasă, âĭ ḑisă: „eată toate averile luĭ, câte le are Iov, „ţi le daŭ ţie, numaĭ de el să nu te atingi." Demonul se folosi de această putere, căcĭ nu mult după aceasta făcu, ca Iov să piardă tot ce avea, şi tot ceĭ iera luĭ maĭ iubit, deşi virtutea şi temerea de D-ḑeŭ şi in nenorocire ca şi in starea luĭ de bogăţie, nu se depărtă de dânsul. D-ḑeu insă vru să'l cerce. Şi aşa intr'o ḑi, priimi Iov una după alta 4 vestiri triste, adecă 1) Că furii din Arabia viind, iaŭ răpit toţi boii, vacile şi asinii; şi pe păstori bătându'i i-aŭ ucis. 2) Că fulgerul căḑind din ceriŭ, i-aŭ ars toate oile sale. 3) Că Haldeii i-au luat toate cămilile. Şi tocmai acestea vorbind, eată şi a 4) vestire, că casa fiului săŭ celui mai mare, tocmai când eraŭ toţĭ fraţii şi surorile la masă veselinduse, de furtună s'aŭ surpat, şi căḑênd pre eĭ i-aŭ omo-

rită pre toţĭ. Inima luĭ *Iovŭ* la auzirile acestia, maĭ virtosŭ la cea din urmă, de se şi turbură, încîtŭ îşĭ rupse vestmintele, îşĭ smulse părulŭ, şi căḑu cu faţa la pămîntŭ, dar credinţa în Dumneḑeulŭ celŭ adevărat nu'lŭ părăsi, căci elŭ ḑise: „Domnul le-au datŭ, Domnul „le-aŭ luatŭ, ce i-aŭ plăcutŭ au făcut, fie numele luĭ bine „cuvîntatŭ“. Răbdarea şi nevinovăţia ce o arătă *Iovŭ* cu acéstă întâmplare, aduse pe diavolul la desnădăjduire, văḑînduse ruşinatŭ de acela, pre carele vru elŭ să'lŭ ruşineze.

Satana nu se mulţemi cu atáta, ci ceru de la D-zeŭ voie, ca să se poată atinge de trupulŭ luĭ, ḑicêndŭ: „că atuncĭ negreşitŭ Iovŭ va blestema.“ Dumneḑeŭ ca să'lŭ confunde şi mai multŭ, îĭ dede această voĭe. Decĭ Satana lovi pe Iovŭ cu lepră, cu bube rele peste totŭ trupulŭ, de la picĭoare până la capŭ, carele acumŭ ca sărac ce nu avea nimica, şi putoarea rănilor luĭ, de confraţiĭ săĭ fu cu despreţŭ aruncatŭ pe unŭ gunoiŭ afară din cetate. Acum bietuluĭ *Iovŭ* nu'ĭ era destule amărăciunile ce le avea elu, că din omŭ atâta de însemnatŭ, ajunse la aşa gradŭ de nenoroeire, ci pe lângă acestea îl mai năcăjea şi femeiă lui, care, din toate câte avuse elŭ în lume numaĭ ea singură'ĭ mai remăsese, şi aceasta, nu pentru ca să'ĭ fie lui mângăitoarea şia nenorocire după cum trebue să fie o femee, ce'ĭ era ispititoare, şi ca să'lŭ aducă la nerăbdare; căci acumŭ când Iovŭ se chinuea în astŭ feliŭ de chipŭ, femeia lui cea rea căută să'lŭ abată de la credinţă, să'lŭ facă sa blesteme, şi să cadă la desnădăjduire. *Iovŭ* însă nu cârti nimica, ci'şĭ păḑi limba, ḑicênduĭ numaĭ: „Daca cele bune le-amŭ priimit de la Domnul, pentru ce să nu suferimŭ şi pre cele rele?“ —*Iovŭ* acum văḑu, ca nu trebue cu totulŭ să ne'ncredemŭ, ci mai virtos adese,

3

ori se ne tememŭ de persoanele, care ne încungiură şi sânt cu noi în unire. Iovŭ răbdă toate nefericirile acestea cu inimă tare curăţânduşi cu un hîrb punoaiele de pe ranele sale. El avu după acestea dispute multe cu nevasta sa şi cu trei prietini ai săi, carii veniră să'lŭ cerceteze, cărora s'au tânguit de patímile lui că le suferĕ nevinovatŭ, dar însă vorbă rea din gura lui n'au eşit, de cât odata crescânduĭ durerile şi usturimea foarte tare, în suferinţe şi-aŭ blestematŭ ḑioa naştereĭ sale. Pocăinduse însă dupa aceea pentru vorba aceasta, şi Dumneḑeu văḑînduĭ răbdarea, îĭ trimise darulŭ săŭ dânduĭ îndoitŭ toate cele ce perduse maĭ nainte. Şi după aceasta se bucură de o norocire nouă în familiea sa, trăindŭ încă 140 de anĭ.—S. Augustinŭ mirândusă de tăria luĭ Iovŭ, ḑice, că elŭ nebiruinduse de această Evă, au ajunsŭ mai măritŭ pe gunóiulŭ luĭ, de cât Adam în mijloculŭ tuturorŭ dulceţilor din Raiŭ.

---

37. Prorocul Iona în pântecele chituluĭ.

(Iona. 1—3.)

Ninive era o cetate foarte mare, avândŭ o întindere de 3 ḑile; oamenii ce locueaŭ într'însa eraŭ atâta de răĭ, încât D-ḑeŭ trimise la dînşiĭ pe Iona Prorocŭlŭ să le spuie, că dacă nu se vor pocăi, toţĭ vorŭ peri. — *Iona* în locŭ de a asculta pe D-ḑeŭ, şi să meargă la Ninive, se puse într'o corabie, şi fugi pe mare la *Ispania*. D-ḑeŭ însă slobodi unŭ vîntŭ aşa de groḑav, încâtŭ făcânduse furtună pe Mare, corabia era în primejdie de a se înneca. Ceĭ ce eraŭ în corabie aruncară

ori ce greutate în Marea, dar cu aceasta nu putură împăca furiile Mării. *Iona* însă cunoscu îndată că aceasta este mina lui D-ḑeŭ, şi temînduse, se duse în fundulŭ corăbiei unde se culcă. Dar ceĭ de afară văḑîndŭ primejdia, aruncară sorţĭ, ca să vadă, dintru a cuĭ pricină se face furtuna; şi căḑindŭ soartea pe neascultătoriulŭ *Iona*, îndată mărturisi curatŭ că elŭ este celŭ maĭ păcătosŭ dintre toţĭ, şi ceru să'lŭ arunce în apă, dar poporulŭ nu vru, elŭ de noŭ se rugă, şi ascultândŭ, îlŭ aruncară în Mare, cu nădejde, că moartea lui va fi mântuirea tuturor celoralalţĭ. D-ḑeŭ îndată porunci unuĭ chitŭ ca să'lŭ îngită. Treĭ ḑile şi 3 nopţĭ şăzu *Iona* în pîntecele chituluĭ, cerîndŭ ajutoriŭ de la D-ḑeŭ, atuncĭ D-zeu porunci chituluĭ, ca să'lŭ arunce afară la maiŭ nevătămatŭ. Apoĭ iar îĭ zise, se se ducă să predice pocăinţă la *Niniviteni*. *Iona* acumŭ ascultîndŭ, mersă la *Ninive*, unde strigă pe toate uliţele cetăţiĭ „că de nu se vorŭ pocăĭ, D-ḑeŭ peste 40 de ḑile, are să prăpădească cetatea.“ Auḑindŭ aceasta *Niniviteniĭ*, şi creḑînd în cuvîntulŭ luĭ D-ḑeŭ şi a Proroculuĭ său se îmbrăcară în sac şi în cenuşă, postiră cu toţiĭ de la mare până la micŭ, eĭ şi dobitoacele lor, şi se pocăiră de păcatele lor. Atuncĭ D-ḑeŭ văzândŭ adevărata lor întoarcere i se făcu milă de dinşiĭ, şi nu vru să maĭ prăpădească cetatea. *Iona* necăjinduse, căcĭ nu i s'aŭ împlinitŭ prorocia, temânduse de altă parte, ca nu cumva să'lŭ socotească oameniĭ de vre un Prorocŭ mincinosŭ, se întristă aşa de tare, în câtŭ îşĭ ceru moarte. Dar cu toate acestea elŭ totŭ maĭ crezu că poate nu va rămînea mincinos, şi aşa eşindŭ din cetate de pe un dealŭ privea ca să vază ce se va întîmpla cu cetatea. D-ḑeŭ atuncĭ poronci uneĭ titve să crească, şi cu foile eĭ cele late să umbrească

pe *Iona*, carele era pleşuvŭ. După aceea D-zeŭ, ca să pedepsească nebunia Proroculuĭ săŭ, şi să'lŭ aducă la cunoştinţă, porunci unuĭ verme să roază titva la rădăcină, ca să se usuce. Vădîndŭ aceasta *Iona*, se supără foarte mult. Atuncĭ D-ḑeŭ îĭ ḑise luĭ: „*Iona*! ţie'ţĭ pă„ru răŭ pentru o titvă, că s'aŭ uscat, de şi tu n'aĭ ada„osŭ nimica la creşterea eĭ. Dar mie cum să nu'mĭ pară „răŭ pentru prăpădirea uneĭ cetăţĭ întregĭ, în care sînt „120 de miĭ de suflete, cariĭ sânt atâta de simpli şi „proştĭ, în cât nu ştiu deosebi binele de răŭ?“

38. *Despre Olofern şi Iudita.*

(Iudit. 10—13.)

Navuhodonosor împăratulŭ Vaviloluluĭ, celŭ născutŭ spre a fi bicĭulŭ pămêntuluĭ, puinduşĭ în gîndŭ de a supune toate împărăţieĭ sale, şi de a se face stăpînulŭ lumeĭ, au trimis pe generalulŭ săŭ *Olofernŭ* cu oaste multă, ca orĭ pe unde va merge să cuprindă ţerĭ şi cetăţĭ. *Olofèrnŭ* rezămînduse pe numele şi puterea stăpînuluĭ săŭ, credea, că luĭ nimica nu'ĭ este cu neputinţă şi că toate popoarele vor trebui să se grăbească a'ĭ eşi luĭ înainte spre a i se închina. El trecea ca foculŭ prin provinţiĭ, acoperi pămêntulŭ de militarĭ şi de cară, aruncă spaĭmă şi groază în toate cetăţile, jefuĭa chiar şi pe aceia, cariĭ i se supuneaŭ, lăsa să treacă prin ascuţitulŭ sabieĭ pe totŭ acela, care'ĭ făcea cea maĭ mică împrotivire, şi cu cât înainta mai multŭ, cu atâta de numele luĭ se îngrozea toată lumea. Toţĭ din toate părţile se grăbea aĭ trimite solĭ înainte, arătânduĭ, că eĭ se supun la toate condiţiuuile, pe care elŭ le cere, rugîndulŭ,

ca numaĭ să le cruţe viaţa. Peste totŭ locul îlŭ primeaŭ cu cea maĭ adîncă supunere, de şi pe uniĭ, pe lîngă toată onoarea ce i o aduceaŭ, îĭ costisea multă ostineală de a'ĭ îmblânzĭ sumeţia luĭ, şi de a se apăra de pornirea furiei luĭ. *Iudeiĭ* audindŭ acestea foarte se temeaŭ de elŭ, şi pilda altorŭ mulţi, îĭ făcea să judece, cât de mare este primejdia, care'ĭ ameninţa. Pregătirile de apărare, pe care le aveaŭ făcute, lor lĭ se păreaŭ nefolositoare, şi toată scăparea lor le era rugăciunea, postul şi lacrămile. *Olofernŭ* după ce audi, că *Iudeiĭ* nicĭ nu găndescŭ de a i se supune, ba încă, eĭ se parŭ a avea îndrăzneală de a se şi apăra de dînsul, elŭ întră într'o mănie ne maĭ audită, şi într'o mirare ne 'nţeleasă. Decĭ ajungîndŭ *Olofernŭ* şi la cetatea *Betulia,* în care locuea *Evreiĭ,* aceştia căzândŭ cu faţa la pămêntŭ, şi încredinţînduse în ajutoriulŭ luĭ D-deŭ, nu vrură ca să'şĭ închine cetatea. *Olofernŭ* plin de mănie încungiură cetatea, şi luînduĭ apa, ce curgea numaĭ pe un locŭ, socotea cu foamea şi cu setea să o strîmtorede, ca să se predea. Provisiunea de apă li se isprăvi curîndŭ, şi ceĭ din cetate ne maĭ putîndŭ suferi setea, hotărîră, ca dacă până în 5 dile Dumnedeŭ nu va face o minune ca să'ĭ scape, eĭ să predea cetatea. Într'acea cetate era o văduvă formoasă şi plină de virtute, numită *Iudita,* aceasta rugînduse luĭ D-deu de ajutoriŭ, într'armată cu nădejdea în puterea luĭ, eşi afară din cetate, şi se duse la *Olofernŭ,* prefăcînduse, ca şi cum arŭ fi fugitŭ dintre aceĭ nesupuşĭ, ce merită această pedeapsă, şi arŭ voi să vândă cetatea.— Luĭ *Olofernŭ* părînduĭ bine de aceasta, amăgitŭ tot odată şi de formoseţa eĭ credînd toate căte'ĭ dicea ea, porunci ca să o tracteze cât se poate maĭ bine. Intr'o seară făcînd *Olofernŭ* os-

păţ mare, chiemă la masă şi pe *Iudita*; ea veni. însă îi spuse curat, că ea nu poate mînca din cărnurile cele ei oprite (necurate), dar ea pentru dînsa şi-aŭ adus ce'ĭ trebuie de mîncare, şi este afară la slujnică. Ce pildă formoasă! *Iudita* ţinea legea luĭ *D-zeŭ* cu atâta sfinţenie, chiar şi cînd se afla în mijlocul vrăjmaşilor! La acea cină, *Olofernŭ* veselinduse, bău ceva maĭ mult, în cât se îmbătă. După'aceea ceialalţĭ ofiţerĭ retrăgînduse pe la corturile lor, iar *Iudita* văḑînduse singură cu acest om beat şi adormit, nu gîndea la alta, de cât la planul eĭ cu care venise. Decĭ ea stînd cât-va în picĭoare, şi rugânduse luĭ Dumneḑeŭ în tăcere, se într'armă cu putere de sus, şi fiind plină de ḑel dumneḑeesc, se apropiea de stîlpul patuluĭ, de la capul luĭ *Olofernŭ*, unde era spînḑurată sabia luĭ, o trase din teaca sa, şi rădicînḑu-şĭ ochiĭ spre cerĭŭ, de unde'şĭ aştepta ea puterea, apucă pe *Olofernŭ* de părul capuluĭ, şi ḑise: „întăreştemă Dumneḑeulŭ luĭ Israil“ şi lovindul de două orĭ cu sabia, i-au tăĭat capul, pe carele luîndul, îl învălĭ şi'l dede slujniceĭ sale să'l ascundă; şi noaptea eşind din lagăr, cu cuvînt să se roage după obiceiul evreesc, se întoarse în cetatea *Betulia*. Aicĭ ajungînd, sfătui pe toţĭ să tacă, şi să dea laudă luĭ Dumneḑeŭ, şi arătînd capul luĭ *Olofernŭ* la bătrîniĭ cetăţiĭ, toţĭ să împlură de bucurie pentru o biruinţă aşa de neaşteptată. Decĭ a-doua-ḑi cu mic cu mare eşiră din cetate asupra vrăjmaşilor, cariĭ găsînd pe *Olofernŭ* mort şi fără de cap, se spăriеră într'un chip foarte groḑav, veniră în confusiune, şi fugiră toţĭ. Asfel Dumneḑeŭ prin mîna înţelepteĭ şi virtoaseĭ *Iuditeĭ* scăpă cetatea *Betulia*, şi toată Iudea, care era amerinţată de aşa mare periclu.

39. Despre bătrânul Tovit şi fiiul său Tobie.

(Tobie, c. 1—6).

Pe cînd cele ḑece seminţiĭ ale luĭ Israil gemeaŭ sub jugul robieĭ, la *Ninive*, capitala Asirieĭ se afla între Evreĭ un bărbat drept, plin de evlayie şĭ temătoriŭ de D-ḑeŭ cu numele *Tovitŭ* carele în loc de a sluji idolilor, credea şi se închina adevăratuluĭ D-ḑeŭ, cel ce nu părăseşte nicĭ odinioară pre ceĭ ce nădăjduesc într'însulŭ. D-ḑeŭ au îmbărbătat pe *Tovitŭ* spre a-şĭ împlini cu statornicie şi bună voinţă datorinţele sale orĭ cât de marĭ arŭ fi fost primejdiile ce'l ameninţa. Virtuosul bărbat, carele era căsătorit de mulţĭ ani, ajunsese la o vîrstă foarte înaltă, şi avea un singur fiiu numit Tobie, de acesta au îngrijit ca un tată, aĭ da o creştere bună, cu învăţeturĭ folositoare şi cu frica lui D-ḑeŭ ; şi el această ocupaţiune o socotea de cea din tîie datorie a lui. Tatăl *Tovitŭ* tot deauna plin de ĭubire cătră omenire, în toate ḑilele se grabea a face câte o faptă bună, mîngăind şi din averea sa ajutînd pe confraţiĭ săĭ din nevoe; de şi toate virtuţile lui nu'l impedecară de a fi prins şi la Ninive, prin *Salmanasarŭ* regele Asirieĭ, dus rob, el cu femeia sa şi fiiul său *Tobie*. Dar nicĭ robia nu'l împedecă de a împlini cuvîntul lui D-ḑeŭ. Aicĭ el căuta naţiuneĭ sale, care era cu el în robie, a împlini toate datori le dragosteĭ, pe cât numaĭ se putea. D-ḑeŭ căruia el slujia cu credinţă, făcu, că el să dobîndească har înaintea Impăratuluĭ *Salmanasarŭ*, carele'ĭ dede voie de a merge peste tot locul, pe unde'ĭ va plăcea în Impărăţia sa. Acest sfînt bărbat nu întrebuinţă această libertate, de cât spre a mîngîia şi a ajuta pre ceialalţĭ Iudeĭ prinşĭ şi robiţĭ, între cariĭ află în Ragus pe *Ga-*

vailŭ, carele era foarte sărac şi din seminţia sa. El acestuia după o simplă făgăduinţă, că'ĭ va plăti, îĭ împrumută ḑece talanţĭ de argint, *) pe cariĭ *Salmanasarŭ* îĭ dăduse. Dar după moartea lui Salmanasar urmă pe tronŭ *Senaherivŭ,* carele urea şi prigonea peste măsură pe toţĭ jidoviĭ. Aceasta făcu ca *Tovitŭ* să'şĭ îndoească grija ce o avea de a mîngîia pe ceĭ întristaţĭ, făr'aĭ părăsĭ nici în viiaţă, dar nicĭ chiar după ce murea; căcĭ el pe ceĭ flămînḑĭ îĭ sătura, pe ceĭ golĭ îĭ îmbrăca, pe ceĭ bolnavĭ şi săracĭ îĭ căuta, şi pre ceĭ morţĭ şi găsiţĭ pe drumurĭ, maĭ ales omorîţĭ din porunca tiranuluĭ împărat *Senaherív* în contra a toată opreala, îĭ îngropa. Impăratul mîniindu-se pentru această faptă de pietate, trimise soldaţĭ ca să omoare pe *Tovitŭ,* şi să'ĭ confisce toată averea. El de această furie a Impăratuluĭ se feri, şi scăpă cu fuga ascunḑinduse; care lucru'ĭ era luĭ foarte uşor, pentru că el avea mulţĭ prietini; şi moartea luĭ Senaherib cea curînd (peste 6 septămînĭ) urmată după aceea, îĭ asigură libertatea, averea şi viiaţa. Acum earăşĭ începu el a'şĭ urma faptele dragosteĭ, îngropînd pe orĭ care se întîmpla să moară, de şi asemenea primejdie'l amerinţă de noŭ. Dar *Tovitŭ* temînduse maĭ mult de D-ḑeŭ de cât de Impăratul, nu lăsa nicĭ un mort ne'îngropat; până ce într'o ḑi fiind el foarte ostenit de acest lucru aşa de sfînt, şi viind a casă, se culcă subt un ḑid, şi dormind cu faţa 'în sus, îĭ căḑu în ochi nişte gunoaie dintru'un cuib de rîndunea, şi întunecînduise vederea, bietul, orbi. Din pri-

*) Un talant după cursul vistirieĭ face cam 15,000 l. vechi adică 1375 talerĭ orĭ 2062 flor. m. c. şi aşa 10 talanţĭ ar fi făcut 150,000, leĭ vechĭ, orĭ 13,750 talerĭ, orĭ 20,620 flor. m. c. cam 4500 galbenĭ.

cina aceasta ajunse el la mare sărăcie, încât n'avea ce se mănînce. Această nenorocire trimisă de la D-ḑeŭ l'aŭ întristatŭ foarte, fiind că el nu maĭ putea privi la ceriŭ, către carele rădicase de atîtea orĭ ochiĭ ceĭ evlavioşĭ; nicĭ nu'şĭ maĭ vedea pe soţia şi pe fiĭulŭ său, pe carĭ'ĭ iubea foarte mult. Aceasta fu o lovire de la D-ḑeŭ, ca să'ĭ încerce răbdarea, care, ca şi cea a dreptuluĭ *Iovŭ*, nouă să ne servească în viitorime de esemplu. Dar însă el cu toate acestea n'au perdut răbdarea, nicĭ nu cîrti nimica în contra acesteĭ nenorocirĭ; ci era statornic în frica lui D-ḑeŭ. În urmă de toate, scîrba şi supărarea rudeniilor şi a prietenilor luĭ, carıĭ rideau de el cu batjocură, ḑicînduĭ: „Unde este nădejdea ta, „ce te îndemna să împarţĭ ajutoriŭ de milostenie şi „de dreptate pe la ceĭ săracĭ, şi să îngropĭ pe ceĭ morţĭ?“ Asemenea şi cearta, ce o avu cu femeia sa, ce iau ḑis luĭ cuvinte foarte supărătoare împutînduĭ, că toate facerile luĭ de bine şi toate ajutorinţile ce le-aŭ făcut săracilor, sînt ḑădarnice; pentru aceasta bătrînul *Tovitŭ*, ce se vaḑu lovit de aşia nenorocire intru atâta s'au măhnit de tare încât au creḑut, că acum cu adevărat nu maĭ scapă de moarte.

40. Povăţuirea lui Tobie de Îngerŭ.

„Bătrînul Tovit foarte amărît, creḑînd, că moartea este aproape, chiemă pe fiiul său Tobie, ca înaintea morţiĭ sale să'ĭ dea sfătuirea cea de pe urmă, care să'ĭ fie tot deauna de regulă şi învăţetură, pe care un părinte înţelept poate să o dea fiilor săĭ, ca să o urmeze şi care şi astăḑĭ se recomîndă tinerilor ca modul de povăţuire care este cea următoare:

„Fiiule, după ce voiu murĭ, îngroapămă, şi să aibĭ gri-

„jă a cinsti pe mumă ta, de şi este săracă. Temete de „D-ḑeŭ, şi cu voie să nu păcătueştĭ nicĭ să çalcĭ porun-„cile luĭ şi în toate ḑilile tale fă dreptate. Că de veĭ „urma adevărul, cu sporiŭ vor fi ţie toate faptele tale. „Din cele ce aĭ, fă milostenie, şi ochiul tăŭ să nu pis-„muească, când facĭ bine. — Faţa ta să nu ţi-o întorcĭ „de cătră nicĭ un sărac, ca şi de cătră tine să nu'şĭ „întoarcă D-ḑeŭ faţa sa. — După câtă avere aĭ, fă mi-„lostenie, de aĭ mult mult dă, de aĭ puţin, după cât aĭ, „nu te sfii a face milostenie. — Păḑeştete pre tine fiiule „de toată necurăţenia, şi'ţĭ iea ţie muĭere din seminţia „părinţilor tăĭ, şi nu lua muĭere străină, care nu este „din neamul părinţilor tăĭ. — Mîndria să nu stăpînească „nicĭ inima ta, nicĭ vorba ta, că trufia este începutul „a toată stricăciunea. — Plata celuĭ ce ţi-aŭ lucrat să „nu rămîie preste noapte la tine, ci o dă luĭ îndată. — „Ceea ce nu voieştĭ ca să'ţi facă ţie alţiĭ, aceea nicĭ „tu să facĭ lor. — Din pînea ta dă celuĭ flămînd, şi din „vestmintele tale celuĭ gol. — Cere sfat de la celŭ în-„ţelept, şi în tot timpul roagăte şi bine-cuvîntă pre „Domnulŭ.“

In sfărşit îĭ descoperi, că la Gavail din Ragisul Mi-dieĭ are daţĭ împrumut ḑece talanţĭ, pe care să'ĭ ceară. Acestŭ bătrînŭ cuvios de şi ajunse la cea maĭ mare să-răcie, daiă elŭ n'aŭ întrebuinţat nicĭ de cum vio-lenţă (silnicie) pentru a'şĭ scoate această datorie, ce era atâta de dreaptă; ba el nicĭ n'aŭ pomenit de dînsa fiiuluĭ său, pănă ce nu creḑu, că este aproape de moarte, pentru că el nu credea, că fiiul său se va lipsi de a-ceastă parte de moştenire; şi încă şi cînd îĭ spuse, nu'i ḑise, ca să ceară şi dobînda uneĭ sume aşa de însem-nate, cu care *Gavailŭ* îĭ era datoriŭ de atîta timp. Tî-

nărul *Tobie* ascultă cu respect toate învăţeturile iubitului săŭ părinte, carele era orb, numaĭ cu trupul, dar sufletul luĭ era foarte luminat. Plata datorieĭ aceştia'ĭ făcea luĭ mare pedică, fiind că el nicĭ pe *Gavailŭ* nu'l cunoaştea, nicĭ ştiea, unde este cetatea *Ragisulŭ*, în care şedea elŭ; şi fiind că pe atuncĭ în Asia nu se aflaŭ, precum se află astăzĭ în Europa, drumurĭ şi cetăţĭ cu ospătăriĭ îndemînatice pentru călătorĭ; de aceea trebuiea să meargă cineva ḑile întregĭ prin munţĭ şi văĭ, fără a întîlni macar un om, şi foarte lesne putea rătăcĭ în călătorie; pentru care tatăl lui îĭ ḑise, să'şĭ găsească un călăuḑ, carele să'l conducă. *Tobie* îndată ce eşi din casă, află pe un tînăr foarte formosŭ, carele se părea că vrea să călătorească. *Tobie* fără să ştie cá acesta este Rafail îngerul trimis de Dumneḑeŭ, îl întreabă, că cine este? şi unde merge? şi aflînd de la dînsul, că el cunoaşte pe *Gavail*, spuse tată săŭ carele îndată'l tocmi să meargă pe drum cu fiiulŭ săŭ, făgăduindu'ĭ că pentru acésta îĭ va da o resplată bună.

Ingerul în formă de om, cu numele Azaria, însoţi pe *Tobie* cu mare grijă pe drumul, ce acesta nu'l cunoştea, până ce peste o ḑi ajunseră la rîul *Tigru*, unde vrînd *Tobie* să se scalde, văḑu un peşte foarte mare, care voiea să'l mănînce. El spăriinduse, strigă; iar Ingerul îĭ zise să'lŭ prinză de aripioare, şi să'lŭ tragă pe prund, unde muri. După aceea îĭ zise Ingerulŭ, să'l spintece, şi să scoaţă din elŭ inima, ficatul şi fierea, şi să le puie bine, căcĭ acestea sînt bune de doftorie, mai alesŭ de a tămădui albaţa din ochĭ, iar peştele frigîndulŭ, le servi de merinde pe drumŭ.

După vr'o cáteva zile ajungîndŭ eĭ la cetatea *Ragisŭ*, unde era datornicul *Gavailŭ*, Ingerulŭ zise luĭ *Tobie*;

Frate! astăzĭ trebue să mînemŭ în gazdă la *Raguilŭ*, rudenia ta, şi vechiul prietin alŭ părinteluĭ tăŭ, carele are o singură fată formoasă si înţeleaptă, cu numele *Sara*, voiŭ grăi cu elŭ despre ea, ca să'ţĭ o dea ţie de nevastă, că ţie se cuvine moştenirea eĭ, şi părintele tău se va bucura foarte de aceasta. — Tînărul *Tobie* cu soţulŭ săŭ întrînd la *Raguilŭ* unchiul săŭ, aŭ fost primiţĭ foarte bine, de şi acesta deocamdată nu'ĭ cunoştea.

Dar după ce aŭ audit că, acesta este *Tobie* fiiul prietenuluĭ seŭ celuĭ virtuos, *Tovit*, aŭ plâns de bucurie îmbrăţioşindul, şi'ĭ pregăti un ospeţ mare. După aceasta văzânduse *Tobie* şi cu formoasa *Sara*, şi învoinduse eĭ între sine, şi cu părinţiĭ eĭ, îndemnat fiind şi de Arhanghelul R*afail* luă pe *Sara* de soţie, şi după cuuunie, ferbinte rugânduse amândoĭ luĭ Dumnedeŭ, aŭ fost mîntuiţĭ de primejdia, de care se temeaŭ.

Iar după nuntă cîteva zile, luînd şi baniĭ de la datornicul *Gavail*; împreună cu nevasta sa şi cu Ingerul se întoarseră a casă la bătrînul T*ovit*, pe carele numaĭ de cît cu ferea peşteluĭ ungîndul la ochĭ, acesta îndată îşĭ recîştigă vederea.— Ce bucurie pe toţĭ! maĭ vîrtos pe tatăl *Tovit* că'şĭ maĭ putu vedea incă odată pe fiiul, ba şi pe noră-sa. *Tobie* povestind toate cîte aŭ păţit pe drum, toţĭ mulţemeaŭ tînăruluĭ străin neştiind cum să'şi arete recunoştinţa cătră el. pentru credincioasa şi fericita povăţuire, ce făcu fiiuluĭ seŭ T*obie* în toată călătoria sa. Tînărul *Tobie* voia a'ĭ resplăti osteneala, dînduĭ jumătate din averea sa; iar acesta ne maĭ tăinuinduse de cătră dînşiĭ că este Ingerul Domnuluĭ, şi alte taine maĭ descoperinduse, se înălţă la ceriŭ! Aceste auzindule eĭ, s'aŭ spăimîntat, şi căzînd cu feţele la pămînt,

pre Dumneḑeŭ aŭ bine cuvîntat, şi rădicânduse de la pămînt, pe Inger nu l'aŭ maĭ văzut. Bătrînul *Tovit* mai trăi după aceea încă 24 de anĭ, dînd laudă luĭ D-ḑeŭ, iar fiiul seŭ după moarteĭ se intoarse la socri, unde petrecu fericit. Eată ce sfîrşit bun şi fericit dă D-ḑeŭ celor ce se tem de dînsul.

41. Despre curăţirea Susaneĭ.

(Daniil 13).

Tot pe vremea cînd se aflaŭ Evreiĭ robĭ în Vavilon, era acole un om cu numele I*oachim*, iar nevasta acestuia, ce se numea S*usana*, fata luĭ *Helchia*, era frumoasă foarte şi cu frica luĭ D-ḑeŭ; care de la părinţiĭ eĭ ceĭ drepţĭ n'aŭ fost învăţată să iubească luxul şi deşărtăciunile lumiĭ, ci adevărul legeĭ luĭ D-ḑeŭ. In casa luĭ Ioachim, carele era bogat foarte şi avea grădină frumoasă, veneaŭ de multe orĭ doĭ giudecătorĭ bătrinĭ. Aceştia aprinḑînduse de dragostea S*usaneĭ*, ceea ce pe cît era de frumoasă, pre atîta era şi de cinstită, eĭ n'avură ruşine a cerca maĭ bine a o necinsti, de cît aĭ imita (aĭ urma) curăţenia eĭ. Şi aşa odată cînd S*usana* era singură scăldînduse în grădină, unde eĭ pe supt ascuns intraseră; vrură să o necinstească, ameninţinduo, că dacă ea se va împrotìvi voinţeĭ lor, eĭ vor mărturisi în public. „Că aŭ aflato în scăldătoare cu un tînăr". S*usana* amar suspinând, avea lacrămile în ochĭ, dar pe Dumneḑeŭ în fundul inimeĭ, le respunse: mă vĕd strîmtorată din toate părţile, „că de voiŭ face aceasta ce voĭ „poftiţĭ, moarte sufletească este mie, iar de nu voiŭ face, „nu voiŭ scăpa din mînile voastre; dar maĭ bine este mie „a cădea în mînile voastre fiind nevinovată, de cît a

„păcătui înaintea luĭ D-ḑeŭ, carele mă vede“. Dec ea nevrînd a se supune lor, şi strigînd, alergară slugile şi slujnicile; dar şi aceĭ doĭ giudecătorĭ deschizînd porţile grădiṅeĭ, strigară mărturisind, că eĭ ar fi găsit la *Susana* pe un tînăr, carele fiind maĭ tare de cît dînşiĭ, nu l'aŭ putut ţinea, şi aŭ fugit. Decĭ eĭ poruncіră, ca a doua ḑi *Susana* să se înfăţoşeze înaintea lor, ca să o judece. Părinţiĭ şi toată familia *Susaneĭ* eraŭ în jale, văzînd pe fiica lor părîtă cu o crimă aşa de mare. Numele cel bun al curăţănieĭ *Susanaĭ* adevărat era mare, dar nevinovăţia vieţiĭ eĭ prin autoritatea judecătorilor era căzută şi apăsată. A doua zi adunînduse tot poporul la *Ioachim* bărbatul *Susanei*, veniră şi aceĭ doĭ judecătorĭ, şi aducînd pe *Susana* înaintea lor, poruncіră să'şĭ descopere faţa, după aceea îşĭ puseră mînile pe capul eĭ, şi mărturisind strîmb asupra curăţănieĭ eĭ, o judecară şi o osîndiră la moarte. Şi adunarea iaŭ crezut pre eĭ, ca pe nişte bătrânĭ aĭ poporuluĭ şi judecătorĭ drepţĭ. Şusana auzindu-şĭ sentenţa, şi ştiinduse nevinovată, plîngând cu amar, căuta la ceriŭ nădăjduind în Domnul, şi aşteptînd ajutor numaĭ de la Dumneḑeŭ, aŭ strigat cu glas mare, şi aŭ ḑis: „Dumneḑeule cel „vecînic, cunoscătorul celor ascunse, cel ce ştiĭ toate „maĭ nainte de a se face, tu cunoştĭ nevinovăţiea mea; „tu ştiĭ că minciună aŭ mărturisit aceştia asupra mea“. Şi Dumneḑeŭ aŭ auḑit rugăciunea eĭ, şi tocmaĭ când o scoaseră afară din cetate, ca după legea luĭ Moisi să o ucidă cu pietre, Dumneḑeŭ deşteptă duhul seŭ într'un copil numit Daniil, ce era numaĭ de 12 anĭ, carele tocmaĭ cînd o ducea pre ea la moarte, din mijlocul poporuluĭ strigă, că Şusana „este nevinovată, şi sîngele eĭ pe nedreptate se varsă“. Bietul băet, de şi se văḑu numaĭ

singur în mijlocul unuĭ popor aşa de mare, dar el nu se temu a se împrotivi acesteĭ mincinoase pîrĭ a acelor bătrînĭ necinstiţĭ, cari cu autoritatea lor câştigaseră în partele pe tot poporul; ci el voi a fi maĭ bine judecat de oamenĭ obraznicĭ şi părîtorĭ, de cît a se face vinovat înaintea luĭ Dumneḑeŭ că s'aŭ vîndut dreptatea prin a sa tăcere, şi că s'aŭ unit spre apăsarea aceşteĭ calomniĭ nevinovate. D-ḑeŭ careleĭ dăduse luĭ această tărie, îl încoronă cu o *izbutire norocită*. Tăria cea statornică şi improtivirea unuĭ singur copil făcu să se întoarcă tot poporul. Causa se cercetă din noŭ, şi *Susana*, care fusese osîndită la moarte, acum la această judecată se află cu totul nevinovată: iar judecătoriĭ eĭ, fiind convinşĭ de a lor cercare neruşinată, şi de a lor infernală calomnie, suferiră cu toată dreptatea, aceeaşĭ pedeapsă, pe care eĭ o otarîseră să o sufere dînsa. *Susana* şi cu tot neamul eĭ aŭ dat laudă luĭ Dumneḑeŭ, nu pentru că iaŭ scapat viaţa, pe care era să o peardă cu ruşine, fiind nevinovată, ci pentru că iaŭ dat atîta tărie ca să nu cadă într'o aşa mare ispită, şi pentru că s'aŭ arătat mărirea sa într'un chip aşa de minunat, apărînduĭ nevinovăţia eĭ. Sfinţiĭ părinţĭ nu fără cuvînt s'aŭ mirat de tăria caracteruluĭ aceştiĭ femeĭ. *Susana* este lauda şi corona sexuluĭ femeĭesc; precum şi aceĭ scîrboşĭ, şi de toată ura vrednicĭ bătrînĭ, se pot numi: „Ruşinea bărbaţilor“.

42. Despre Macaveĭ.

După ce *Alexandru Macedon* strică Impărăţia Perşilor, şi după ce Impărăţia sa cea mare, după moartea sa se împărţi între generaliĭ săĭ, *Ierusalimul* cu *Palesti-*

na căzu sub stăpînirea *Ptolomeilor* din Egipt; dar maĭ pe urmă ajungînd sub stăpînirea *Siriei*, Evreiĭ avură a suferi multe nefericirĭ, maĭ cu seamă de la *Antioh Epifanul* Regele *Siriei*. Acesta fiind om foarte barbar, vru să introducă legile greceştĭ între eĭ; el sili pe *Evreĭ* să se lepede cu totul de legea lor, le porunci să mănînce carne de porc, şi să se închine la Idoliĭ ceĭ păgîneştĭ, pe carĭ Antioh iaŭ fost aşeḑat chiar în biserica cea mare a luĭ *Solomon*. Evreiĭ împrotivinduse să facă aceasta, Antioh prin sîlnicie vru să'ĭ aducă la ascultare. Decĭ bătînduĭ, muncinduĭ, şi tirăneşte omorînduĭ, toate odoarăle şi averile din Biserică răpindule, sfintele cărţĭ arzîndule, primejdia era atît de ameninţetoare, în cît se părea, că Impărăţia luĭ Dumneḑeŭ de pre pămînt are să se înghiţă de puterea cea lumească. Un mare număr dintre jidoviĭ ceĭ slabĭ la suflet aŭ împlinit voinţa împăratuluĭ; dar aceĭ ce eraŭ înzestraţĭ cu curagiŭ şi statornicie, voiaŭ maĭ bine să moară, de cît să se lepede de credinţa adevăratuluĭ Dumneḑeŭ, şi sufereaŭ toate cruḑimile luĭ *Antioh*! Bătrîniĭ, femeĭ, copiĭ s'aŭ supus unor pătimirĭ înfricoşate. Cu toate acestea curajul acelor martirĭ, carĭ cu bucurie-şĭ daŭ trupul lor kinurilor barbare, nu s'aŭ împuţinat, ştiind de sigur că aŭ a trece, la altă viaţă, unde Dumneḑeŭ le va da cununa biruinţeĭ. Kîtŭ se vorŭ fi miratŭ naţiunile păgîne, văzîndŭ, că acestŭ poporŭ pentru credinţă, voeşte maĭ bine moarte cumplită, de cîtŭ viaţa şi avuţiile lumeĭ. Kiar şi ceĭ maĭ marĭ idolatri trebueaŭ să capete o înaltă opiniune, de religiunea aceea, care însufla atîta curagiŭ celor ce o mărturiseaŭ.— Unŭ numărŭ însemnatŭ din Jidoviĭ ce scăpaseră de ucigaşiĭ luĭ *Antiohŭ*, fugiră şi se ascunseră în munţĭ şi prin codriĭ Palestineĭ, unde subt o înţele-

aptă povăţuire a unuĭ Preoţŭ numitŭ *Matatia*, şi cu a seĭ cincĭ fiĭ tinerĭ plinĭ de curajiŭ: *Ioanŭ*, *Simion*, *Iuda Eleazerŭ*, şi *Ionatan*, nădăjduindŭ în *Dumnezeŭ*, formară o armie mică, şi se rădicară cu putere împrotiva *Siriei*, cu scopŭ ca să'şĭ mîntuească patria, şi să'şĭ apere credinţa de tirănia lui *Antiohŭ*. Acestŭ corpŭ de armie al jidovilor fiindŭ ajutatŭ de Dumnezeŭ, sub comanda viteazului *Iuda Macaveulŭ* se bătu cu *Asirienii*, îĭ birui pe aciea, lepădară din biserică idoliĭ, le surpară altarele şi reparăndŭ biserica din noŭ, îĭ făcură la locŭ toate vestimentile, vasele şi alte odoare ce lipseaŭ; aşezară în altariŭ earăşĭ sfeşniculŭ celŭ de aurŭ, şi sfinţindu-o, aduseră jertfă luĭ Dumnezeŭ într'însa. După multe strălucite biruinţe ce făcu *Iuda Macaveulŭ* asupra *Sirienilor*, acestŭ eroŭ, carele mîntuise pe *Israilŭ* de toţĭ duşmaniĭ, aŭ căzutŭ în bătălie.— Fraţiĭ săĭ *Ionatanŭ* şi *Simionŭ* îĭ urmară în locŭ ca apărătorĭ aĭ imperiuluĭ luĭ Davidŭ şi a legiĭ ceĭ sfinte. După aceasta, resbelulŭ Macaveilor cu *Siria* subŭ povăţuirea luĭ *Ionatanŭ*, carele era şi arhiereŭ, aŭ maĭ ţinutŭ multŭ timpŭ, pănă ce Dumnezeŭ prin multe minunĭ ajută Evreilor, de'şĭ dobăndiră toată slobozenia lor.

În acelŭ timpŭ numele luĭ Israilŭ se făcu destulŭ de măritŭ pănă şi în ţerĭ depărtate. Iar Romaniĭ la cariĭ jidoviĭ trimiseră solĭ, priimindŭ pre aceştia suptŭ a lor protecţiune, încheĭară alianţie şi prietinie. Jidoviĭ recunoscătorĭ de merìtele *Macaveilor*, cariĭ patria lor o mîntuiseră şi o înalţaseră la celu maĭ înaltŭ gradŭ de mărire şi fericire, aŭ hărăzitŭ luĭ *Simion Macaveulŭ* vrednicia de mare Arhiereŭ, şi totŭ deodată şi Domnitoriŭ cu totulŭ neatîrnatŭ, carele în timpulŭ cîrmuirei

luĭ făcu multŭ bine. După moarte'ĭ iaŭ urmatŭ fiuĭ seŭ *Iona Hircamŭ*, carele era asemenea înțeleptŭ, bravŭ și virtuosŭ ca și tatălŭ și unkiĭ săĭ, dar neputîndușĭ păstra neatînarea, înkeie tractat de pace cu Romaniĭ după care aŭ domnitŭ mulțĭ anĭ. Acesta pe vrăjmașiĭ săĭ samarineniĭ îĭ bătu și le strică biserica lor cea de pe muntele *Garizimŭ*. In timpulŭ acestuĭa se ivesc sectele *Fariseilor*, *a Saducheilor* și *a Eseilor*. După aceasta nepoțiĭ luĭ, adecă frațiĭ *Hircan* și *Aristobulŭ* învrăjbinduse pentru domnia din Palestina, această ceartă *Pompeiŭ* Ducele Romanilor, o împăcă cu mare pagubă a Iudeilor, căcĭ Romaniĭ folosinduse de neunirea dintre dînșiĭ, aceștia căzură cu totulŭ sub protecțiunea puternicilor Romanĭ, care subjugînduĭ, țeara li o făcură tributarie, și peste Palestina puseră din partele unŭ Guvernatorŭ, lăsînduĭ însă nesupărațĭ în treburile religiuneĭ, ca să'șĭ aĭbă Preoțiĭ ba chiarŭ și Regiĭ lor.

43. Irodŭ cel din urmă Rege al Iudeilor.

Augustŭ Impăratulŭ Romanŭ înălță la o umbră de Rege pe unŭ străinŭ Edomitŭ, cu numele *Irodŭ* carele după legea luĭ Moisi nu putea fi rege alŭ Iudeilor. Acestŭ bărbatŭ cu adevăratŭ era plinŭ de talente, istețŭ, inimos, îndrăznețŭ și sumețŭ, dar tiranŭ aspru și însătatŭ de sînge, carele n'aŭ fostŭ crudŭ peste măsură numaĭ către poporulŭ Iudeŭ, dar barbaria sa cea maĭ neauzită o esecută chiarŭ și în familia sa. Elŭ ca să'șĭ asigure corona cea pe nedreptulŭ răpită, puse să înece în Iordanŭ pe *Aristobulŭ* cumnatul săŭ, pe carele maĭ întâiu elŭ făcuse Arhiereŭ. Elŭ omorî pe bărbatulŭ sororiĭ sale, după aceea pe *Mariam* femeia sa, în urmă pe soacră-

sa *Alesandra*; nu cruţă de la moarte nicĭ pe bătrînulŭ *Hîrcanŭ* predecesorulŭ săŭ, celŭ ce de la ocuparea Ierusalimuluĭ de Romanĭ era prinsŭ şi inchisŭ. Elŭ puse să ucidă pe toţĭ membriĭ Sinedriuluĭ saŭ aĭ obşteştiĭ adunăriĭ. Maĭ la bătrîneţe pedepsi cu moarte pe doĭ fiĭ aĭ săĭ *Alecsandru* şi *Aristobulŭ*; ear cincĭ zile înaintea morţiĭ sale el maĭ porunci să taie capulŭ luĭ *Antipater*, unuia din fiiĭ săĭ; maĭ vărsîndŭ şi altŭ multŭ sînge nevinovatŭ, precumŭ în Vitleemu acelorŭ 14 miĭ de prunci micĭ de doĭ anĭ în josŭ căutîndŭ între dînşiĭ să peardă pe Is. de carele auzise, că s'aŭ născutŭ acolo. Irodŭ spre plăcerea Cesariuluĭ Augustŭ aŭ fostŭ întrodusŭ în Ierusalimŭ şi giocurĭ păginestĭ, ba întru onoarea suveranuluĭ săŭ înălţase şi nişte Kapişti idoleştĭ. Insă elŭ atîtŭ asprimea sa precumŭ şi necredinţa şi le acoperea uneorĭ cu masca faptelor bune. Aşa: p. e. în timpul uneĭ foamete cumplite cumpărîndŭ elŭ o mare cîtime de pîne, şi împărţind'o la poporŭ în darŭ; asemenea biserica cea mare a luĭ *Solomonŭ* fiindŭ stricată, elŭ renoind'o, maĭ mărind'o, şi ca să placă Iudeilor, după cuviinţă înfrumuseţind'o, la poporŭ căştigă nume de făcătoriŭ de bine şi titlu de *mare*. Linguşitoriĭ luĭ îlŭ numeaŭ restauratoriul Tronuluĭ luĭ Davidŭ, dar credincioşiĭ cei adevăraţĭ simţiră cu durere, că preste eĭ domneşte unŭ străinŭ, şi că scheptrulŭ s'aŭ depărtatŭ din familia luĭ Iuda. Insă totŭ deodată li se arătară semne, că după toate prorociile, care le făgăduiau unŭ Mîntuitoriŭ, trebue să fie sositŭ timpulŭ, şi acumŭ este cîndŭ în Vitleimulŭ din Iudea are a se naşte *Mesia*, carele după Iudeiĭ ceĭ sensualĭ şi trupeştĭ va fi unŭ Erou mare, fiulŭ luĭ Davidŭ celŭ făgăduitŭ, împăratŭ maĭ puternicŭ de cîtŭ Davidŭ părintele săŭ

şi maĭ avutŭ decîtŭ *Solomonŭ*; carele cu putere armată va învinge pe toţĭ duşmaniĭ lor, va supune toate naţiunile pămîntuluĭ, şi va restatornici împărăţia luĭ Israilŭ cea căzută, iar eĭ vor petrece în desfătare şi fericire. De această nouă veste şi aşteptare a împăratuluĭ celui noŭ înştiinţindu-se Irodŭ, foarte s'aŭ turburatŭ, şi aştepta numaĭ să afle că s'aŭ născutŭ, şi îndată să'lŭ peardă. Şi întru adevĕr acéstă prorocie să şi împlini, căcĭ aproape de sfîrşitul împărăţieĭ acestuĭ monarh crudŭ şi tiranŭ, se născu acela, pe carele David îlŭ numise Domnulŭ săŭ, de şi elŭ trebuiea să'ĭ fie fiŭ, *Mesia* celŭ aşteptatŭ, adevăratulŭ împăratŭ şi Mîntuitoriŭ alŭ lumeĭ, Domnulŭ nostru Is. Xs, carele aŭ întemeiatŭ în lume nu împărăţiea luméscă, ci spirituală (duhovnicească); împărăţia păciĭ şi a dragosteĭ, împărăţia luĭ Dumnezeŭ pre pămîntŭ, plină de darŭ şi de adevărŭ.

---

44. Despre sectele Fariseilor, a Saducheilor, a Eseilor şi a Samarinenilor.

Iudeiĭ după întoarcerea lor din robia Vavilonuluĭ perdură foarte mult din plăcerea şi căldura lor către cele d-zeéştĭ, şi aşteptaŭ cu dorinţă venirea *Mesieĭ*, de şi nădejdea lor era numaĭ sensuală şi lumească.—De cîndŭ încetară profeţiĭ, cari îĭ învăţa adevărata lege a luĭ D-zeŭ, se sculară mulţĭ dascalĭ şi învăţetorĭ aĭ legiĭ, cariĭ însă în tălmăcirile S. S. se deosebeaŭ unulŭ de altulŭ. Aseminea desbinărĭ saŭ *secte* în părerile religiuneĭ s'aŭ aflatŭ între Evreĭ de pe timpulŭ Macaveilor (150 anĭ înainte d. Hs). Aceste partide orĭ Secte maĭ însemnate aŭ fostŭ cele următoare:

I. Fariseiĭ cariĭ afară de legea cea scrisă maĭ primeaŭ

şi o mulţime de adăogirĭ şi învăţeturĭ cerimoniale născocite de alţiĭ, ba chiarŭ şi de eĭ însuşĭ, care după socotinţa lor aŭ fostŭ date totŭ de Moĭsi pe muntele Sinaĭ, şi aŭ totŭ acea autoritate cu legea; şi care eraŭ poruncite a se păzi maĭ cu asprime, de cîtŭ chiarŭ însăşĭ legea întrebuiuţîndŭ la acestea făţărniciile şi mincinoasele prefăcătoriĭ, ce de acolo se chiamă *Fariseismŭ*, pe care Hs. de atîtea orĭ le-aŭ defăĭmatŭ şi le-aŭ prihănitŭ cu unŭ chipŭ aşa de grozavŭ. *Fariseiĭ* credeaŭ învierea morţilor, nemurirea sufletuluĭ şi esistinţa îngerilor s. a.

Fariseiĭ eraŭ de maĭ multe felĭurĭ, precumŭ:

1. *Ipocriţi*, cariĭ binele nu'lŭ făceaŭ pentru cinstea luĭ Dumnezeŭ, orĭ folosulŭ de aproapeluĭ, ce pentru cinstea şi folosulŭ lor propriŭ.

2. *Linguşitori*, cariĭ nu îndrăzneaŭ a'şĭ lărgi paşiĭ picĭoarelor, ci mergăndŭ linŭ şi cu paşĭ micĭ, îşĭ arătaŭ sfinţenia în îmblăre.

3. *Prefăcuţĭ orbi* cariĭ abia cutezaŭ a'şĭ deschide ochiĭ, ca nu cumva să vadă ceva necuviinţe.

4. *Strîmbari*, cariĭ umblaŭ cu totulŭ strîmbĭ şi cu capulŭ plecatŭ.

5. *Desine îndreptaţi*. cariĭ credeaŭ de sine însuşĭ, că eĭ toate poruncile luĭ Dumnezeŭ le-arŭ fi împlinitŭ.

Aceştia eraŭ *Fariseiĭ ceĭ falşi* (mincinoşĭ). Dar eraŭ şi de ceĭ adevăraţĭ, cariĭ toate le împlineaŭ din dragostea adevărată cătră D-zeŭ, cîte ceĭlalţĭ le făceaŭ cu scopurĭ necurate.

II. *Saduchiĭ*, de la *Sadocŭ* începătoriulŭ lor. Aceştia erau contrarĭ Fariseilor, căcĭ eĭ lepădau toate tradiţiunile şi adăogirile cerimoniale ale Fariseilor, toate scrierile omeneşti, şi după urmare şi pe ale prorocilor, ţiind

„numai cele cinci cărţi ale lui Moisi. Sadukeiĭ nu credeau nici învierea morţilor, ori nemurirea sufletuluĭ, nici fiinţa îngerilor.

III. *Esseii.* Fariseiĭ şi cu Saducheiĭ trăĭaŭ întru o vrăjmăşie amară; şi la asemine a turburare, unde sufletulŭ nu'şĭ află odihnă, multe inimĭ liniştite s'aŭ trasŭ în singurătate. Aceştia retraşĭ se chiemaŭ *Essei*, (tămăduirĭ de suflete) cariĭ liniştiţi trăĭaŭ în soţietate, retraşĭ în părţile cele puştiĭ pe lîngă marea Moartă. Eĭ lucraŭ pămîntulŭ, păşteaŭ vite, eraŭ meşterĭ şi doftorĭ, de unde se chiemŭ şi *Terapeţi.* Păzeaŭ o moralitate aspră, şi eraŭ oameniĭ ceĭ maĭ drepţĭ şi (fidelĭ) şĭ oneştĭ (cinstiţĭ), trăindŭ o viaţă foarte măsurată, încâtŭ mulţĭ dintre dînşiĭ cinsteaŭ şi fericirea, dar jerfele le urgiseaŭ. Cu unŭ cuvîntŭ viaţa lor avea mare raportŭ cu ceea a Profeţilor. Dar greşala *Esseilor* era, că eĭ căutaŭ unŭ feliŭ de sfinţenie în lucrurile cele din afară, împrotiva învăţătuiriĭ luĭ D-zeu. Eĭ făcuseră rînduelì între sine, ca cei de treaptă maĭ înaltă să nu vie în întîlnire cu ceĭ maĭ de josŭ, crezînd, că prin acestea se necurăţăsc. Eĭ îşĭ uitară, că omulŭ de şi nu trebuia să trăiască după lume (trupeşte), dar însă în lume, până ce Domnul Dumnezeu îlŭ va chiema din această lume.

IV. S*amarinenii*, Aşa se chiemaŭ după eşirea din robie locuitoriĭ din Palestina de mijlocŭ, cariĭ s'aŭ făcut din amestecarea coloniilor siriene cu Istrailteniĭ ceĭ rămaşĭ a casă, şi cariĭ, după întoarcerea Iudeilor din robie, de aceştia ca nişte Idolatri fură lepădaţĭ din mijloculŭ lor, de atuncĭ încoace se făcură vrăjmaşiĭ tuturorŭ întreprinderilor iudaice. Samarineniĭ îşĭ zidiră o biserică a lor deosebită pe muntele *Garizim* lîngă S*ihemŭ*, cariĭ din ce mergea se despărţeaŭ totŭ maĭ tare de veciniĭ

lor Iudeĭ, poreclinduse uniĭ pe alţiĭ cu cele maĭ uricĭoase defăĭmărĭ. *Samarinenii* lepădaŭ orĭ ce tradiţiune, trăĭaŭ întocmaĭ după legea luĭ Moĭsi, şi fiindŭ că eĭ de multŭ aşteptaŭ pe *Mesia*, după naşterea creştinismuluĭ trecură foarte tare la elŭ. Eĭ eraŭ vrăjmaşĭ la orĭ ce inchinare de icoane. Sinagogurĭ Samaritene sîntŭ şi pănă astăzĭ la resăritŭ.

Finea vechiuluĭ Testamentŭ.

DE VÊNZARE LA LIBRARII.

	L.	B.
Caligrafiĭ de Roşculescu. . . .		50.
Bilete de Septamână, cu media pe obiecte. .		50.
Catihisŭ moralŭ micŭ. . . .		30.
Catihis elementarŭ.		50.
Geografia Ţerilorŭ Româue cu Dobrogia, de Const. Galin. Edit. a 7-a. . . .		60.
Charta Ţerilor Române cu Dobrogia, dresată de Roşculescu, cu districtele colorate. . . .	1	50.
Planiglobul colorat, format mare de Roşculescu. .	1	20.
Asia colorată, format mare. . . .	1	20.
America „ idem	1	20.
Atlasŭ, compusu din maĭ multe chărţĭ, cu charta Imperiuluĭ Roman, gravată de Roşculescu şi cu Dacia.	6	—
Agrimensura cu 84 figurĭ de Theodoru. . .	2	—
Metoda de Ahn, pentru limba francesă . .	1	20.
Metoda de Ahn, pentru limba germană. . .	1	20.
Ami illustré.	1	—
Dialogurĭ franceso-române, cu maĭ multe bucăţĭ traduse din literatura română, &. &. . . .	1	70.
Elemente de Sciinţe Naturale, de G. Hrisoscoleu		50.
Prescurtare din Noul Testamentŭ de Sionŭ. . .		80.
Carte de lectură cu stilul epistolar, de Petrini, edit. VII.		50.
Istoria Românilor, de Hrisoscoleu. . . .	1	—
Catihisul Dogmaticŭ, pentru Seminariĭ şi Licee.	1	—
Curs de Agricultură, cu stampe, de Râtescu. .	2	—
Desemnul liniar, pentru băeţĭ şi fete. . .	2	—
Evangelia, cu esplicaţiunĭ.	1	—
Manual de filosofie, de Florantin. . .	4	—
Morala Creştină, de Vamva. . . .	2	—
Prospectŭ Gramaticalŭ asupra Dialectuluĭ luĭ *Homer* şi *Herodot*, de V. M. Burla	2	—
Gramatica Română după metodul intuitiv, de prof. V. Ionescu (Partea Etimologică). . . .	1	—
Istoria Sacră.		25.
Abecedar sistemul intuitiv de Dogaru, Edit. a II.		50.
Aritmetica Elementară de Vasiliu.		75.
Dicţionarul Franceso-Român in 2 volume mari. . .	35	—
Dicţionarul Germano-Român in 2 vol.	28	—
Caligrafii mici.		20.
Bilete de septămână cu notele pe obiecte . . .		50.
Zoologia de I. şi G. Nădejde.	2	50.